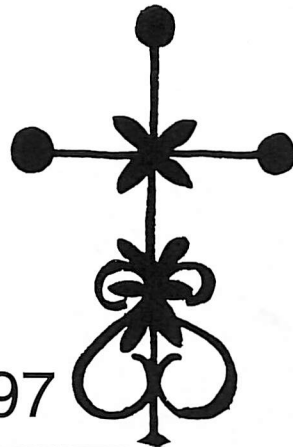

TARVAS

KOTISEUTULEHTI

N:o 1, 1997

Toimittanut Kalervo Mäkinen

Julkaisijat Tarvasjoen kunta ja seurakunta

Puhelin Tarvasjoella 100 vuotta

Tarvasjoen historia kertoo lyhyesti: "Euran kappelikunta sai oman puhelinkeskuksensa vuonna 1897, jolloin siihen heti liittyi 8 puhelimenomistajaa." Nykyaikaisen puhelimen keksijänä pidetään amerikkalaista Aleksander Belliä ja keksintövuotena 1876. Jo seuraavana vuonna se oli levinnyt ympäri Eurooppaa ja ensikerran sitä kokeiltiin Suomessa Helsingissä joulukuussa 1877. Tämä osoittaa, että tarve nopeaan tiedonvälitykseen oli varhaisteollisessa yhteiskunnassa suuri. Siksi keksintö tuli ajallaan ja tarpeeseen.

Ensimmäisen kosketuksen sähköiseen tiedonvälitykseen euralaiset eli tarvasjokelaiset olivat saaneet 1856, kun Venäjän valtio rakensi Suomen ensimmäistä lennätin linjaa. Jo edellisenä vuonna oli rakennettu väli Pietari–Helsinki. Heti sen valmistuttua linjaa jatkettiin Kellokoskelta Hämeenlinnan kautta Turkuun. Maaliskuussa 1856 linjan rakennus saavutti Tarvasjoen. Tien varteen pystytettyihin pylväisiin ilmestyi ensikerran postiliinuppi ja rautalankaa. Krimin sodan aika mullisti muutenkin pitäjämme ihmisten elämän, jolloin lennätinlinjan eräät epäilivät olevan noituutta.

Puhelimen tulo Tarvasjoelle

Ensimmäisen puhelinlaitoksen perusti Suomessa Turkuun merikapteeni ja liikemies Frans Nordfors 1882. Sen keskus vihittiin 19. 3. 1882. Nopeana miehenä Nordfors aloitti myös Tampereella toukokuussa 1882. Helsingin puhelinlaitos aloitti toimintansa 6. 6. 1882 D. Waden toimesta.

Ensimmäinen puhelinlinja kulki Tarvasjoen halki 1891, kun Nordfors rakensi linjan Turusta Forssaan. Kiinnostus puhelimiin lisääntyi maaseudullakin nopeasti erityisesti Turun ympäristössä. Marttilan nimismies E. Sjöman oli kaiken edistyspuolesta puhuja ja erityisen kiinnostunut kaikesta teknisestä kehityksestä. Niinpä hän alkoi puuhata telefoonyhtiötä pitäjäänsä. Hän sai mukaansa aloitetta ajamaan Marttilan kirkkoherran A. Hildénin, vävynsä kartanonvuokraaja W.Z. Lindströmin Tarvasjoelta ja kartanonomistaja J. Nybergin Koskelta. Niinpä lähdettiin anomaan lupaa senaatilta Marttilan Telefooni Osakeyhtiölle. Siihen lupa saatiin 1897 ja perustajaosakkaita oli 14.

Kuten alussa todettiin Aulis Oja Tarvasjoen historiassa toteaa tarvasjokelaisia olleen mukana kahdeksan osakasta eli yli puolet perustajista. Se kuvaa puhelininnostuksesta Tarvasjoella. Koska silloisen puhelinosuuskunnan arkistot tuhoutuivat tulipalossa 1958, ei ole täyttä varmuutta keitä ensimmäiset puhelimenomistajat olivat. Sjöman kirjoittaa historiassaan: Puolituhatta vuotta Marttilan seurakunnan vaiheista 1909, telefonta näin: "V. 1897 perustettiin täällä telefoonyhtiö 30 osakkeella 130 markkaa. Tämän lisäksi kustantaa kukin osakas itselleen sivulinjan ja puheluaparaatin. Osakkaita on yhtiössä tätänykyä: Koskella 6, Marttilassa 6, Euralla 8 sekä Liedossa 6. Marttilan telefoonyhtiön patsaisiin on myös kiinnitetty Someron pitäjäläisten telefontilanka. Kummalla-

kin näillä on eri johto, mitkä päättyvät Turun keskusasemaan."

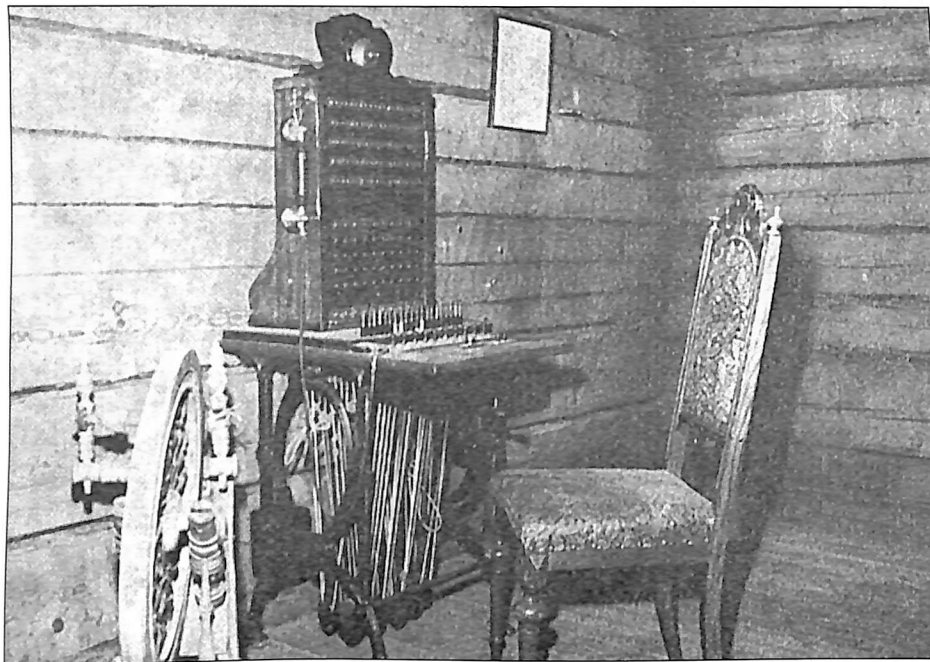
Tästä Sjömannin tiedosta voisi päätellä, että samat puhelimenomistajat kuin perustettaessa olisivat olleet mukana vielä 1910. Ensimmäisiä puhelinluetteloita on tallella Maakunta-arkistossa, mutta Turun ympäristö tulee ensikerran luetteloon vasta 1900, eikä Koski, Marttila ja Tarvasjoki ole mukana. Siitä kuitenkin näkee, että Aurassa on ollut 3, Kyrössä 5, Pöytyällä 5 ja Somerolla myös 5 puhelinta. Seuraavassa luettelossa 1911, jossa maakunta on mukana, on myös Tarvasjoki. Keskusten sanotaan olevan auki klo 7–21.30, mutta keskuksenhoitajaa ei mainita.

Tässä luettelossa on mainittu seuraavat puhelimet numerojärjestyksessä: 1. Turku, 2. Marttila, 3. Rauhalinna Fingerroos, 4. Juvan kartano ja saha, 5. Meijeri, 6. Vanhatalo, Mikko, 7. Tarvasjoen Osuuskauppa, 8. Jundola, 9. Savijoen Osuuskauppa, 10. Euran Simola, 11. tyhjä ja 12. Laaksonen G.A. Liedon Yliskulmalle Tarvasjoelta siirtyneinä mainitaan: Kättylä Lammervo, Tiensuu, Säteri, Jundola ja Aro. Ne ilmeisesti ovat nuo Sjömanin mainitsemat lietolaiset osakkeen-

kunnan isännöitsijäksi eli toimitusjohtajaksi, jota hän hoiti kuolemaansa v:teen 1940 asti. Hän ryhtyi määrätietoisesti kehittämään osuuskuntaa. Koska osuuskunnalla ei ollut vakinaisia korjaus- ja rakennusmiehiä, teetettiin linjatöitä urakalla ja Lindström hoiti itse korjaukset. Hänellä olivat tolppakengät ja lankavarasto.

Vapaussodan sekavissa oloissa rikottiin mm. Kosken keskus ja linjoja katkaistiin. Ilmari Juvakoski muistaa, että Tarvasjoelle tuli tieto puheluiden sala-kuuntelusta punaisten toimesta ja kehoitus katkaista yhteys Turkuun. Niinpä hänen isänsä laittoi tolppakengät rekeen ja ajoi hevosella Lohjolanmetsälle, jossa katkaisi linjat. Punaisten partio tuli paluumatkalla vastaan, mutta ei pysäyttänyt. Tolppakengät olisivat varmaan ilmaisseet kulkijan matkan.

Yhden linjan aikana kaikki puhelut kulkivat keskukselta keskukseseen ja viimeksi Tarvasjoen kautta Turkuun. Niinpä Turku-linjat olivat usein varattuina. Yhdyslinja rakennettiin 1919 Tarvasjoelta Kyröön ja 1923 Paimioon. Näin voitiin puheluita välittää myös niiden kautta Turkuun.

Vanha käsivälitteinen keskustaapeli Kotiseutumuseolla.

omistajat.

Edellä olevasta voi päätellä, että alusta asti mukana olisivat olleet: Herrasmanini, Juva, Meijeri, Vanhatalo, Simola, Kättylä, Tiensuu ja Jundola. Osuuskau-pat on perustettu vasta tällä vuosisadalla, eikä Laaksonen ollut tuolloin vielä Päivärinnassa. Missä keskus olisi sijainnut alkuaikoina, ei ole tiedossa. Se oli sijoitettuna myllärinleski Miina Heleniuksen torppaan vuosina 1916–18, joka sijaitsi nykyisen Hilka Laineen talon paikalla Juvalla. Se oli siellä edelleen, kun Kaarlo Lehtinen muutti perheineen Tarvasjoelle asumaan ja otti keskuksen hoitaakseen n. 1922.

Muistoja puhelimen alkuajoilta

Yhdellä Turku-yhteydellä osakeyhtiö tuli toimeen aina vuoteen 1917 asti. Silloin osakeyhtiö muutettiin 20. 8. 1917 Marttilan Puhelinosuuskunnaksi. Vuosina 1907–1917 yhtiön puheenjohtajana toiminut W.Z. Lindström, ryhtyi nyt osuus-

itsenäisyyden ensivuosisikymmenellä taloudellisen kasvun myötä myös puhelimet lisääntyivät nopeasti. Kun koko osuuskunnan alueella oli puhelimia 1917 n. 100, oli ensimmäisen maakunnallisen puhelinluettelon ilmestyessä 1929 yksin Tarvasjoella 94 puhelinta. Siksi osuuskunnalle tuli myös omien "monttöörien" tarve ja ensimmäisinä muistetaan K. Valta ja E. Haapakallio. Oma keskustalo hankittiin Tarvasjoelle 1926, Marttilaan 1933 ja Koskelle 1949.

Sivukeskukset ja keskustenhoitajat

Tarvasjoelle syntyi ilmeisesti ennen vuotta 1919 kaksi sivukeskusta Liedonperään ja Tuomarilaan. Tuomarilan keskus yhdistettiin Tarvasjokeen keskustalon valmistuttua 1926, mutta Liedonperä jatkoi v:teen 1935 asti. Liedonperässä keskuksenhoitajaksi mainitaan Juho Sipilä ja Sipilässä keskus toimikin koko ajan. Vuoden 1929 luettelo mainitsee seura-

vat 12 liedonperäläistä puhelimenomistajaa: 2. Vahaniitty, 3. Perttula, 4. Mahlamäki, 5. Rauhala, 6. Arola, 7. Mänki, 8. Heitto, 9. Puustelli, 10. Satopää, Otto, 11. Satopää, Antto, 12. Kaunila, Kalle ja 13. Ylhäisi.

Tuomarilassa muistetaan, että Suitsula silloin omistanut Aksel Lindfors rakensi puhelinlinjan päätalon ja Takamaalla olleen sivutilan Korpelan välille. Hänen linjoistaan muistetaan rakennetun yhteyden Tuomarilan keskuksen ja Tarvasjoen välille. Keskusta hoiti Tamminen. Hän itse oli vähän kuuro, joten hänen vaimonsa yleensä välittivät. Hänestä on jäänyt jälkimaailmalle monia juttuja, joista voidaan päätellä eräitä keskustan koskevia asioita. Eräs tarina on Tammisen tokaisu soittajalle: "Mää olen kuuro, enkä mää tiäri mittää, ja Manta on huusis. Soittaka uurestas." Tästä on päätelty, että keskus toimi jo ensimmäisen vaimon, Mantan, aikana. Hän kuoli 1914.

Toinen kansan muistama tokaisu: "Vir-taseli ei pääse ny, Holo-Erkil on tappi läves", kertoo sen, että Tuomarilassa oli oikea keskustaapeli käytössä, eikä mikään suorakytkentä, kuten muutamissa pikkukeskuksissa. Tuomarilan liittyneiden määrää ei mikään luettelo kerro.

Tarvasjoen keskuksenhoitajista Kaarlo ja Hilda Lehtisestä on säilynyt myös monia tarinoita. He olivat koko keskuksen sielu. Heidän palvelualltiutensa ylitti joskus sopivaisuuden rajat ja puhelin-salaisuuden säännöt. Kaarlo Lehtinen samastui niin ammattiinsa, että tokaisi kauppaan tullessaan "Hyvä päivää" sijasta "Tarvasjoki" ja lähtiessään "yhdistän".

Heiltä sai aina tiedon, missä päin pitää lähteä liikkui lääkäri, diakonissa, kättilö tai Moisio Selma, eläinten parantaja. Palo-hälytyksen nopeana välittäjänä heitä kiitettiin. Poliisi Rasila sai ennakolta tietoja missä poliisia voidaan pian tarvita. Linjojen huonon kunnan takia kuuluvuus oli heikko, vaikka eräät epäilivät sen johtuvan siitä, kun keskus kuuntelee. Kerran nimismies Koivisto soitti Marttilasta Turkuun ja kuuluvuus oli huono. Tällöin nimismiehen kerrotaan tuskastuneena tokaiseen: "Kuunteleeko Marttila?" Hiljaisuus. Nimismies jatkoi: "Kuunteleeko Tarvasjoki?" Tarvasjoelta kuului Lehtisen römeä ääni: "Ei kuuntele".

Keskus välitti käsivälitteinä puheluita normaalisti klo 6–22. Hätätilanteita varten oli aina ympärivuorokautinen päivystys. Suuret juhlapyhät oli rauhoitettu, eikä varsinkaan jouluna ja pitkäperjantaina kukaan soittanut. Puhelimen lisäannettyä varsinkin keskustan puhelintolpat olivat monilla poikkipuilla ja langoilla raskaasti ylikuormitettu. Ensimmäisiä kaapelointeja osuuskunta teki jo 1937. Varsinaisesti kaapelointi lisääntyi 1940–50 luvuilla, kun useana talvena lumimyrsky kaatoi puhelinlinjoja pitkältä matkalta. Jäsenet kaivoivat talkoilla kaapelin maahan mm. Tarvasjoen keskustan alueella 1950 ja 1956 lumimyrskyjen jälkeen keväällä.

Sotavuosina puhelinkeskus oli ajoittain jatkuvan vartiointin kohde sähkötehtaan ohella. Vuoronperään Tarvasjoen

kotirintamalla olevat miehet joutuivat vuorollaan vartioon. Sodan syttyessä Tarvasjoella oli jo 135 puhelinta. Lehtisten vahentuessa auttoi heidän Heikki-poikansa Vuokko-vaimo puhelujen välityksessä. Keskuksenhoitajaksi tuli 1942 Annikki Sipilä. Hän hoiti keskusta yhtäjaksoisesti 20 vuotta vuoteen 1962, jolloin osuuskunnan viimeisenä keskuksena Tarvasjoki automatisoitiin.

Annikki Sipilän työtovereina olivat Liisa Mäkinen 1942–46, Margit Tovio 1946–47, Ester Hämäläinen 1948–56 ja Liisa Mäkinen uudelleen 1956–62. Tuona aikana puhelimien määrä lisääntyi tasaista tahtia n. 10 puhelimella vuosittain. Tarvasjoella oli 1950 180 puhelinta. Tuolloin perustettiin 25 vuoden tauon jälkeen oma alakeskus Uittoon. Ensimmäinen osuuskunnan automaattikeskus Suurilassa aloitti toimintansa 1953.

Annikki Sipilän muistiin on erityisesti jääneet 12. 3. 1950 ja 3. 1. 1956 lumimyrskyjen jälkeinen tilanne. Molemmilla kerroilla sähköissäkin oli katkoksia ja puhelinlinjat olivat kaatuneet pitkällä matkalla maantielle estäen lumikivosten kanssa liikenteen. Erikoisesti 1956 myrsky hiljensi puhelimet, kun silloiset kuusi Turku-yhteyttäkin olivat poikki. Illan pimeydessä monttööri E. Koskinen tuli keskuksen pihaan ja mietittiin mistä on aloitettava. Sähköjen kuntoon saanti oli tärkein ja sitten yhteydet Turkuun. Viikkoja, jopa kuukausia taisi mennä, ennen kuin kaikki oli täysin kunnossa.

Puhelinosuuskunnan tekninen valmius ja asiantuntemus oli huomattavasti parantunut 1950, kun sen toimitusjohtajaksi valittiin luutn. Arvo Saurus. Hänen aikanaan aloitettiin keskustusten automatisointi, linjoja parannettiin ja kaapelointiin. Vuonna 1958 kohtasi osuuskuntaa järkyttävä palo. Siinä tuhoutui Marttilan keskustalo perustuksiaan myöten ja osuuskunnan toimitusjohtaja jäi liekkeihin. Osuuskunta oli paitsi toimitusjohtaja, myös taloudellisissa vaikeuksissa. Väliaikaisten järjestelyjen ja Turun puhelinlaitoksen avulla voitiin jo muutama päivän kuluttua hoitaa normaali puhelinliikenne. Ekon. Leo Seppälän johdettua väliaikaisesti yritystä valittiin uudeksi johtajaksi Hannes Aarikka. Hänen johdolla valmistui uusi keskustalo Marttilaan 1959 ja keskustusten automatisointi edistyi ripeästi, niin että viimeisenä valmistui Tarvasjoen automaattikeskus 1962. Näin Suurilasta alkanut automatisointi päättyi myös Tarvasjoelle.

Tekninen kehitys oli ollut nopeaa. Kun 1958 osuuskunnan 900 tilaajaa tuli toimeen vielä kuudella Turku-yhteydellä, oli 1967 jo yli 1300 tilaajaa ja 30 kanta-aaltoyhteyttä Turkuun. Osuuskunnan alueella oli 16 automaattikeskusta ja automatisointi kehittyi koko maassa nopeasti. Vuodesta 1967 lähtien otettiin yksityislinjat vähin erin osuuskunnan omis-

Koko osuuskunnan alueella automatisointi oli kunnossa, kun Tarvasjoen keskus 12.01.1962 aloitti toiminnan. Kuvassa Tarvasjoen viimeiset puhelinvälittäjät Annikki Sipilä ja Liisa Mäkinen, saksalaiset asentajat H. Peatow ja E. Alt sekä heidän välissään asentajat Ilmari Palander ja Pauli Kauppi.

tukseen.

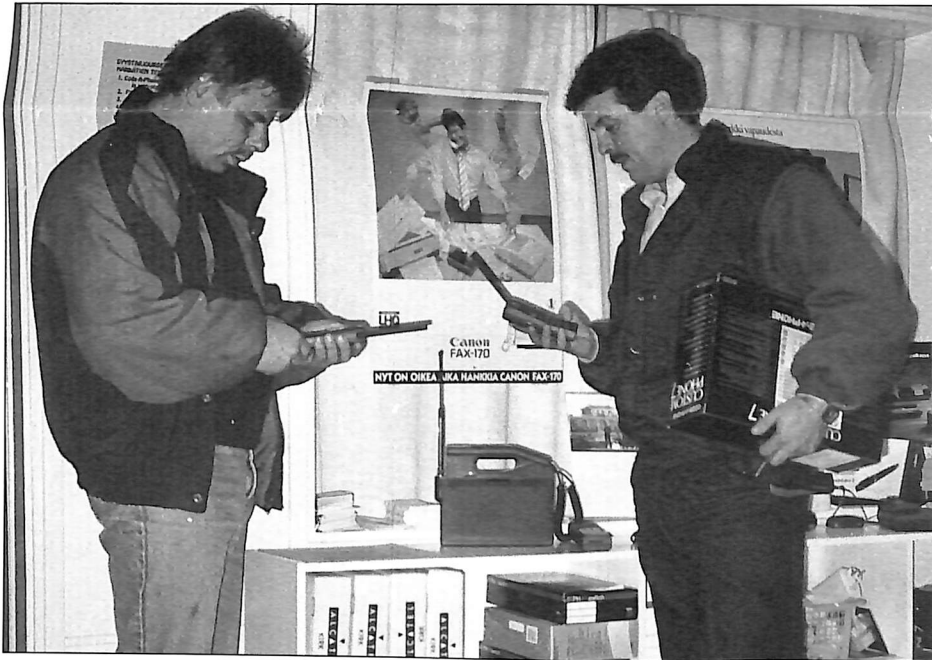
Tavallisen puhelimenkäyttäjän kannalta oleellisia muutoksia olivat puhelimen käytön muuttuminen yhä häiriöttömämmäksi ja kaukopuhelutkin nopeiksi ulkomaita myöden. Puhelin-koneet muuttuivat automatisoinnin mukana ensin kiekko- sitten näppäinpuhelimiksi. Puhelinluetteloista tuli nopeasti uudistuvia tiiliskiviä. Keltaiset sivut Turun alueen luetteloon tulivat jo 1942 ja näin palvelut paranoivat erityisesti yrittäjille. Suomesta muodostui puhelintihedessä maailman johtava maa.

Nykypäivä

Viimeisen kymmenen vuoden aikana puhelinliikenteen tekninen kehitys on ollut valtava. Tuon kehityksen voi tiivistää neljään sanaan digitalisointi, va-

lokaapeli, ISDN-aikakausi ja langattomuus.

Digitalisoinnissa rakennetaan verkko, jossa siirrettävä puhe on muutettu biteillä muodostettaviksi merkkijonoksi, samoin tietokoneetkin hoitavat tietojen käsittelyn. Digitalisoinnilla on saavutettu nopea kytkentä, virheetön puhelun laatu ja suurempi toimintavarmuus. Osuuskunnan alueella Koski oli ensimmäinen kunta koko maassa joka oli kokonaan digitalisoitu. Se tapahtui 28. 01. 1985. Digitali-keskus tuli Tarvasjoella Suurilaan 1988, Tuomarilaan ja keskustaan 1990, sekä Liedonperään ja Uittoon 1991. Kun Tarvasjoen keskus lopullisesti tuli sen piiriin 1992 oli koko yhtiö digitalisoitu kuudentena koko maassa. Tällä hetkellä suurimpien puhelin-yhtiöiden digitalisointiaste on 100 %, kun numero-uudistus pakotti ne siihen viime vuoden

Elinkeinoelämälle nopeasti kehittyvä tiedonvälitys on ollut tärkeä. Autoilijat Arto Puisto ja Matti Aalto tutkimassa uusia kännyköitään.

loppuun mennessä.

Siirtotekniikassa valokaapeli mahdollisti lähes rajattoman puhelujen siirron. Lasikuitujen suuri halpeneminen on mahdollistanut valokaapelien laajan käytön. Ensimmäinen valokaapeli laskettiin osuuskunnan alueella 1988 Ollilan ja Koivukylän välille. Vuonna 1993 voitiin vetää jo ensimmäiset valokaapelit Turkuun ja Saloon.

ISDN-aikakausi tuli Tarvasjoelle 1996, kun kaikki entiset Ericssonin AXE-keskukset vaihdettiin Nokian DX200-keskuksiin. Tämä mahdollistaa ISDN-monipalveluliittymät ja verkkopäätteet jokaiseen tarvasjokelaiseen talouteen. Näin saadaan nopeat yhteydet tietokoneisiin ja talouksiin langaton ohjaintavahde.

Mullistavaa puhelinallalla on ollut radiopuhelimien eli matkapuhelimien tulo jokaisen puhelimeksi. Jo ajalta ennen sotia tunnettiin radiopuhelimet, jotka tarvitsivat suuret ja raskaat akut. Laitekehityksen mentyä eteenpäin merkitsi kääntekehtä vuotta 1971, jolloin perustettiin Posti- ja lennätinlaitoksen autopuhelinverkko. Sen piirissä tuli käyttöön tavallisten kiinteiden autopuhelimien ohella myös irroitettava ja kantolaukussa kuljetettava SPR 24S-puhelin. Käsivälitteinen ARP-verkko oli aikanaan maailman laajin. Kun 1982 tuli käyttöön yhteispohjoismainen matkapuhelinverkko NMT 450, laajeni autopuhelimien käyttö nopeasti. Tukiasemien rakentaminen, niin että ne kattaa koko maan, varmisti puhelimen toimimisen niin Suomessa kuin ulkomaillakin. NMT-900-verkon rakentaminen moninkertaisti radiokanavien määrän.

Eurooppalaisen GSM-järjestelmän käyttöönotto 1991 laajensi matkapuhelimen käytön Euroopan laajuiseksi. Tukiasemien taajuus on vaikuttanut ratkaisevasti puhelimen kokoon, kun suuria akkutehoja ei enää tarvita. Pienet kännykät toimivat nyt kaikkialla, kun sen vain muistaa ajoittain ladata. Puhelimen kätevyys on lisännyt myös huikasti käyttäjien määrää. Kun 1980-luvun alussa matkapuhelimia oli vähän yli 10 000 Suomessa, niin 1991 niiden määrä oli noussut 260 000. Viime vuonna ylitettiin jo 1,5 milj. raja ja kehitys on edelleen nopeaa. Matkapuhelintihedessä Suomi on johdossa, sillä 100 asukasta kohden meillä on 30 puhelinta. Nokian Kännykät juhlii 10 vuottaan nyt.

Ensimmäisen yleisöpuhelimen Tarvasjoki sai jo 21. 05. 1965 ja myös korttipuhelin on käytössä. Tällä hetkellä Tarvasjoella on 925 puhelinliittymää eli lähes 50/100 asukasta kohden. Lisäksi on kännyköitä ja autopuhelimia runsaasti. Juhlissamme puhelimen Tarvasjoelle tulon 100 vuotta kertovat asiantuntijat, että noin puolet maailman ihmisistä ei ole soittanut vielä yhtäkään puhelua.

Kalervo Mäkinen

Paavo Nurmi ja Tarvasjoen pojat

Nyt Paavo Nurmen syntymän 100-juhlavuonna on hänen elämäntyötään muistella palautettu mieliin myös hänen ystävyssuhteensa Tarvasjoen urheiluviiniin. Yllättävää on, että heidän muistelmassaan Nurmi on paljon toisenlainen, kuin miksi viralliset muistelmat kuvaavat hänen luonnettaan ja käyttäytymistään.

Tukholman olympialaiset ja Hannes Kolehmainen voitto 5000 metrillä innosti Tarvasjoen nuorukaisetkin juoksemaan kilpaa. Erityisesti keskipitkille matkoille kehittyi useita piirinmestarisuosia juoksijoita Tarv.Ns.Urh. riveistä. Niinpä esim. 4x1500 m. viestissä seuran joukkue: E. Hallanheimo, P. Maunula, N. Koivunhalo, V. Keskitalo sekä A. Sharlin voittivat vuosina 1919–21 piirin mestaruuden kolme kertaa peräkkäin. Maaseudun joukkueet eivät olleet voittoon ennen yltäneetkään. Niinpä Tarvasjoki koettiin TuUL-piirissä tasavertaisena kilpakumppanina, mutta myös uhkana, sillä TuUL oli ja halusi olla Suomen paras

urheiluseura kaikessa.

Vielä 1920-luvullakin juoksija voi edustaa kahta seuraa. Niinpä TuUL otti mielellään Tarvasjoen poikia edustamaan joukkueissaan seuraa, sillä he vahvistivat sitä ja usein ratkaisivat voiton. Toisaalta syntyi seurassa kateutta, kun seuralaisia syrjäytettiin. Ensimmäisen kerran mainitaan tarvasjokelaisista Paavo Maunula TuUL-joukkueessa 19. 5. 1917 5+2000 m. viestissä voittajina. Tässä joukkueessa Nurmi juoksi ankkurina.

Itsenäisyyden saavuttamisen jälkeen Maunula juoksi TuUL riveissä kaksi ikimuistettavaa juoksua. Sekä H. Kolehmainen että P. Nurmi juoksivat mielellään 5 miehistä joukkueita vastaan 10 000 m. Ensimmäisessä juoksussa 1920 oli vastustajana Kolehmainen, joka voitti neljä osuutta. Viimeisenä oli Maunulan osuus, jonka hän kirien voitti. Toisessa juoksussa 25. 9. 1921 oli vastustajana Nurmi, joka ei ollut joukkueilleen hävinnyt urallaan. Hän oli juossut Tukholmassa kesällä uuden ME:n. Nytkin hän

jätti joukkueita tasaista tappavaa vauhtia. Maunulan osuus oli keskimääräinen ja hän sai Nurmen kiinni jopa ohitti niin, että seuraavat pitivät Nurmen takanaan.

Seuraavana vuonna Nurmi juoksi tasoitusjuoksun Turussa maililla. Tarvasjoen Niilo Koivunhalo sai tasoitusta 100 metriä kesän parhaan ajan perusteella. Nurmi juoksi SE 4.19.1, mutta Koivunhalo jäi tasoituksesta huolimatta toiseksi. Vuonna 1924 Nurmi oli elämänsä kunnossa. Piirin maastojuoksukilpailuissa hän voitti 8 km:llä toiseksi tullutta Koivunhaloa lähes kaksi minuuttia. Syksyllä olympiakisojen suuren menestyksen jälkeen ennen Amerikan matkaansa Nurmi juoksi Turussa 5000 m. V. Ritola vastaan sekä 1500 m. Jälkimmäisessä juoksussa yli 10 000 katsojan edessä Tarvasjoen Koivunhalo tuli toiseksi.

Koivunhalojen muutettua pois Tarvasjoelta 1925 L. ja N. Koivunhalo siirtyivät TuUL:n riveihin. N. Koivunhalo voittikin samana vuonna 1500 m Suomen mestaruuden. Hän oli myös 1926 aloittamassa 4x1500 m viestiä Tukholmassa ja Viipurissa, kun TuUL juoksi ME:set.

Tarvasjoen pojat eivät enää mahtuneet

TuUL joukkueisiin, vaikka Nurmea lukuunottamatta ei kukaan turkulaisista ollut esim. 1921 ja 1922 P. Maunulaa voittanut. Vielä 1926, jo yli 30 vuotiaana hän juoksi 1500 m 4.11.0, johon vain Nurmi ja Koivunhalo TuUL pojista juoksivat. Seuraavana vuonna Harri Larva nousi uudeksi mestarijuoksijaksi.

Toverillinen Nurmi

Haastattelin Paavo Maunulaa lokakuussa 1979, jolloin puhe kääntyi Paavo Nurmeen. Hänet Maunula muisti tavanneensa ensikerran piirin maastojuoksujen yhteydessä keuhkolla 1916. Tuolloin Nurmi oli vielä yksi monien joukossa, vähän tanakahko, mutta alusta asti kovaan vauhtiin pyrkivä juoksija. Hannes Kolehmainen oli tuon ajan tähti. Hänen harjoitustapaansa kaikki kyselivät ja pyrkivät toteuttamaan. Se oli yksinkertaisesti säännöllinen harjoittelu. Tästä Maunula muisteli alusta asti Nurmen kanssa keskustelleensa.

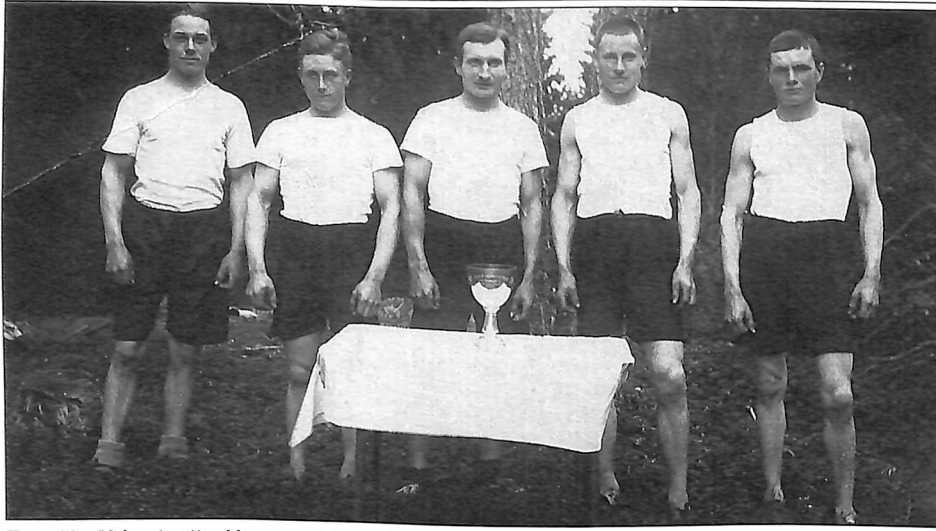
Nurmen neuvo oli, että paras harjoitusmaasto on metsäpolku, mutta kilpailuja ajatellen olisi hyvä juosta myös ur-

heilukenttien radoilla. Tuolloin kunnollisia ratoja ei ollut vielä kuin Turussa ja Salossa. Niinpä Tarvasjoen pojat pyrkivät käymään pari kertaa kuukaudessa harjoittelemassa Turun radalla. Näillä harjoittelumatkoilla Nurmi tuli jo hyvin tutuksi.

Nurmi on kuvattu hyvin sulkeutuneeksi ja seuraa karttavaksi urheilijaksi, jolla oli muutenkin vaikea luonne. Tarvasjokelaisten kanssa hän kuitenkin tuli hyvin toimeen. Jotenkin hän ehkä samaisti itsensä maalaisiin, olihan hänen vanhempiensa juuret Loimaan seudulta Mellilästä. Useinmiten hän harjoitteli yksin, mutta nähdessään tarvasjokelaisten ryhmän hän tuli mukaan juoksemaan ja keskustelemaan. Nähdessään heidän urheilunnostuksen ja tunnollisen harjoittelun, hän oli aina halukas ottamaan heitä TuUL viestijoukkueisiin. Muiden ollessa jo julkisesti 1920-luvulla estämässä tarvasjokelaisten mukaanottamista Nurmi edelleen piti heidän puoliaan.

Suhteet Nurmeen olivat hetken poikki, kun Maunula oli vapaussodassa ja Nurmi kävi Helsingissä koulua ja suoritti sotaväen. Niinä harvoina kertoina, mm. hänen juostessaan viestijoukkueita vastaan, sama toverillinen suhde Tarvasjoen poikiin säilyi. Erään kerran Nurmi antoi uusia harjoitusohjeita. Ne olivat, ettei pelkkä kova harjoittelu ja pitkät matkat auta. Tärkeää on lyhyet pyrähdykset usein toistaen. Näin kiriherkkyys kasvaa. Myös hierontaa hän suositteli.

Erästä asiaa Nurmi pahoitteli, maaseudun urheilukenttien puutetta. Liedon Parmalla oli Tampereentien varressa sen ajan paras maaseutukenttä, mutta senkin juoksurata oli 2500 m:ä pitkä polku, jonka yhdellä sivulla oli kolmen juostava 100 m suora. Tarvasjoellakin urheilu-

Tarv. Ns. Urh. viestijoukkueen miehet oik. Paavo Maunula, Niilo Koivunaho, Eemil Hallanheimo, Väinö Keskitalo ja Aarne Sharlin voittivat vaihtelevalla kokoonpanolla vuosina 1919-1921 kolme kertaa peräkkäin 4x1500 m. viestinjauksun piirimestaruuden.

Juoksijakuningas Paavo Nurmi.

kentästä haaveiltiin ja taisi tulla Nurmelle luvattua, että sellainen rakennetaan. Palattuaan toiselta Amerikan kiertueelta juhannuksen aikaan 1929 Nurmi oli tavallista puheliaammalla tuulella. Niinpä hän antoi haastattelun sanomalehtimiehille. Eräs näiden kysymys oli missä hän kilpailee vielä tänä kesänä kotimaan radoilla. Tähän Nurmi vastasi: "En ole sopinut yhtään juoksua ja tuskin kilpailemkaan, ellei Tarvasjoen pojat ole saaneet uutta urheilukenttää. Jos heillä jo se on, niin heidän kilpailuihinsa menen juoksemaan heille rahaa." Ei ollut Tarvasjoen pojilla urheilukenttää, eikä Nurmi kilpaillut kotimaassa enää koko kesänä. Vasta syyskuussa hän juoksi viisi kilpailua Virossa, Varsovassa ja Pariisissa. Kun Koski sai seuraavana vuonna kentän, tuli Nurmi juoksemaan 1500 m ja veti kentän laidalle yli 2000 katsojaa.

Tarvasjoen yleisurheilun taso hiipui viimeisinä rauhan vuosina ja Paavo Nurmesta tuli helsinkiläinen liikemies. Tarvasjoen miesten muistoissa hän kuitenkin oli aina toverillinen ja kannustava. Kun muut puhuivat sulkeutuneesta, ylimielisestä ja tuppisuusta Nurmesta, täällä hän tunnettiin rehtinä, keskustelevana ja hyvän tuulisena kilpakumppanina. Juoksijana muiden yläpuolella, mutta ihmisenä tasavertaisena itseään korottamatta. Näin he muistivat Juoksijain kuningasta.

Kalervo Mäkinen

TARVASTALKOOT

27.-29.07.

Kaikkien tarvasjokelaisten oma yhteinen pitäjätapahtuma runsaalla ohjelmalla.

Sotalapsena Ruotsissa

Elettiin kesäkuun alkua 1944. Sota oli saanut yllättävän käänteen, ja siviilit evakuoitiin kiireesti pois Karjalan kannakselta. Kolme vuorokautta matkattiin tavaravaunussa. Meidän perheestämme oli matkassa äiti, minua nuorempi kymmenvuotias veli, kolmevuotias pikkusisko ja minä. Määränpäinä oli Halikko. Asemalta meidät kuljetettiin kuorma-autolla eräälle koululle. Siellä oli isäntiä hevosilla "siirtolaisia" vastassa. Kolmen vuorokauden tavaravaunun lattialla istumisen jälkeen me lapset juoksentelimme edestakaisin ison koulun pihalla. Äiti kielteli ja sanoi: "Ei meitä kukaan ota, kun ette pysy paikoillanne." Ne perheet, joissa oli työikäisiä, valittiin ensimmäisinä. Mutta sitten eräs isäntä tuli ja tarjosi saunakamarin meille. Kun Anneli Saaristo laulaa evakolaulussaan "Karjalainen kansa seisoi huutokaupassa", muistuu minulle mieleen tuo kesäinen päivä. Talon väki oli ystävällistä, ja yhteyttä pidettiin vuosia jälkeenpäinkin.

Vappuna, siis muutama viikko aikaisemmin, olivat kuusivuotias veljeni ja neljävuotias siskoni lähteneet Ruotsiin. Heidän tiensä kulki Kannakselta Haaparannan kautta. He olivat matkustaneet junalla Ruotsin halki ja päätyneet Etelä-Skåneen. Ensimmäinen kirje oli jo tullut. He elivät samassa perheessä ja kasvattivanhemmat kertoivat heidän olevan iloisia lapsia. Aikaisemmin oli eräs pikkuserkkuni tullut Ruotsista. Hänellä oli permanentattu tukka ja kauniita leninkejä, joita ihailin.

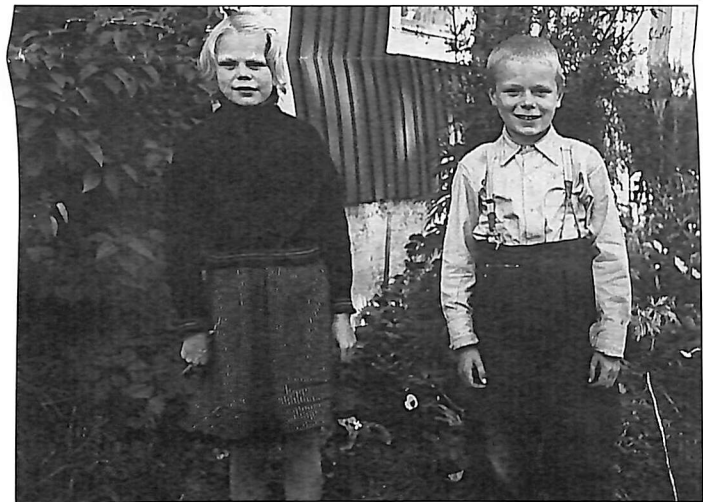
Meidän kaksi lehmää oli tullut perille. Niitä jouduin paimentamaan tienvarsilla, tunti kaupalla istuin talojen maitolaitureilla, se oli todella tylsää.

Sitten luki lehdessä, että nyt pääsisivät Ruotsiin kouluikäisetkin. Silloin heräsi ajatus lähdöstä. Ilmoittautuminen oli koululla, jonne oli matkaa noin viisi kilometriä. Äiti lupasi, että jos itse menen ilmoittautumaan, niin saan lähteä. Lähdin koululle. Lehdessä oli, että pitää olla valokuva mukana. Minulla oli sellainen

kuva, jossa meitä oli neljä: sisko ja veli, jotka olivat minua vanhempia ja veli, joka oli minua nuorempi. Jonossa kuuntelin, kun moni ilmoitti useampia lähtiöitä. Kun tuli minun vuoroni, ilmoitin myös Raimo-veljeni. Tiesin, että asia olisi kerrottava heti kotona ja niin kerroin: "Lotta kysyi, että kai tuo poikakin voisi lähteä." Enää en tiedä, oliko asia noin vai keksinkö koko tarinan kotimalla. Kotimatalla tapasin entisen naapurin emännän, jolle kerroin lähdöstäni. Hänen siunailuihinsa vastasin: "Tulen heti takaisin, kun saan kauniit vaatteet ja uudet kengät." Silloin en tiennyt, että ensimmäisistä vaatteista kasvaisin ulos ennen paluuta.

Noin kahden viikon kuluttua sunnuntai-aamuna soitettiin majoitustaloomme. Meidän piti olla maanantaina Salossa lääkärintarkastuksessa ja tiistai-aamuna oli lähtö. Salossa minulle ostettiin kengät. Ne olivat punavalkoiset ja paperiöriset ja niissä oli puupohjat. Olin niistä ylpeä. Tiistai-aamuna, ensimmäisenä päivänä elokuuta oli aikainen lähtö. Hajalan asema oli lähin, jonne vanhempi sisko vei meidät polkupyörällä. Vuorotellen oltiin tarakalla ja toinen juoksi vieressä. Minä juoksin paljain jaloin, koska uudet kengät olivat kankeat. Lähtiessämme kaikki nukkuivat, mutta isäntä oli tallin edessä. Menin yli pihan sanomaan hyvästit. Hän itki. Hän oli ensimmäinen mies, jonka näin itkevän. Siihen aikaan miehet eivät itkeneet. Tapaus jäi mieleeni. Myöhemmin ymmärsin sen, koska hänellä itselläänkin oli kolme lasta.

Juna toi meidät Turkuun. Olimme josain koululla ja saimme laput kaulaan. Autolla meidät tuotiin satamaan ja järjestettiin jonoihin. Ennen kuin meidän vuoromme tuli, yllätti ankara ukkossade ja kasteli meidät likomäriksi. Olimme kuin uittetut rotat. Laivan nimi oli Heimdal. Meidät majoitettiin isoon tilaan, jossa oli kaksikerroksisia rautasänkyjä. Koska olin isoimpia, pääsin yläsänkyyn. Minun sänkyäni kohdalla oli ikkuna. Yö-

Anneli Laurila os. Suikki ja Raimo Suikki sijaiskotinsa nurkalla Ulriksforsissa Ruotsissa kesällä 1945.

lä kun heräsin pienempien itkuun, katsoin ulos ikkunasta ja näin aavan ison meren. Silloin ailahti mielessäni, olenko tehnyt jotain peruuttamatonta.

Aamulla oltiin Tukholmassa. Meidät vietiin pesulle valtavaan suureen huoneeseen, jossa oli kivilattia. Kaikki vaatteemme laitettiin harvaan säkkiin ja vietiin täisaunaan. Lattialla oli suuria peltipurkkeja, joissa oli tummanvihreää suopaa. Sillä meidät pestiin. Mieleeni ovat jääneet purkkien kolinat ja pienempien itkut. Suopa todella kirveli silmissä. Pesun jälkeen saimme pyjamat ja yöpaidat ylle. Niissä sitten olimme pari päivää, kunnes omat vaatteemme palautettiin. Yöasuissa meidät kuljetettiin linja-autolla lääkärintarkastukseensaakin. Karanteenin ajan olimme majoitettuina kouluun.

Meidän huoneessamme olivat sisaruset Rauha ja Pekka. He olivat alle kouluikäisiä. Joka ilta Pekka itki ja sanoi ennen nukkumistaan: "Isi, tule hakemaan Pekka pois täältä mantereelta." Oli sateinen ilta. Katselin ulos ikkunasta. Kaupungin mainosvalot olivat syttyneet. Tummassa möräyksessä asfaltissa ne moninkertaistuivat. Silloin kouraisi vatsanpohjasta; olin tullut suuremman maailmaan.

Eräänä iltana ryhmämme lähti junalla pohjoiseen päin. Penkkien väliin oli laitettu lautoja ja me nukuimme limittäin kuin silakat. Aamulla olimme perillä. Paikan nimi oli Grimsås. Talo oli vaalea

ja kaksikerroksinen. Meitä oli parikymmentä lasta. Yläkerrassa oli tyttöjen ja poikien makuuhuoneet. Pienimmät nukkuivat alhaalla. Hoitajat olivat suomenkielisiä. Nimeltä muistuu mieleen Ilta-täti. Piha oli aidattu. Aidan toisella puolella oli talo, jossa asui meidän ikäisempi poika. Vaikka meillä ei ollut enää lappuja kaulassa, naapurin poika oli tehnyt lapun ja seisoi nauraen aidan takana.

Lähellä oli järvi, jossa kävimme aamu- ja iltapesulla. Kerran rannalta löytyi hammasstahnatuubi. Tiesimme, että joku tädeistä oli pudottanut sen. Meille tuli kiusaus maistaa sitä. Kun tahnaa puserrettiin jokaisen sormenpäähän, ei vajaasta tuubista mitään jäänyt jäljelle. Se oli johtajattaren. Suuressa joukossa piti olla kuri ja niin saimme rangaistuksen. Illallisen jälkeen jouduimme nukkumaan ja jäimme ilman iltapalaa. Eikä se uni viiden aikaan illalla meidän ikäisillemme tullut.

Muutamia ruotsalaisia oli käynyt valitsemassa lapsia. Pienimmät olivat halutuimpia. Anna-Liisa, tumma ruskeasilmäinen tyttö, jonka tunsin jo Suomes- sa, oli ensimmäisten joukossa. Eräänä iltana tuli taas vieraita ja he olivat kiinnostuneita minun ikäisistäni tytöistä. Silloin kutsuttiin ruokasaliin vain kaksi, joista minä olin toinen. Olimme molemmat vaaleita. Kyseltiin perhesuhteista, vanhemmista ja sisaruksista. Myöhem-

jatkuu siv. 6

Anna-Kaisa uudessa työympäristössään

Rue d' Aubagne, katu, jonka varrella St. Gabrielin kirkko Marseillessa sijaitsee, on aamuvarhaisesta iltamyöhään täynnä elämää.

Aamulla kapeiden katujen vierustat puhdistetaan edellisen päivän ja yön elämisen jäljistä. Katujen kulmissa olevat vesipostit avataan ja se mikä yöllä kulke-neilta roskakuskeilta on jäänyt korjaamatta, huuhdellaan nyt vesimassojen mukana viemäreihin ja sitä mukaan ties minne.

Aamun ensimmäiset kulkijat kärräävät ylisuuria hedelmälasteja ja kantavat painavia juomakoreja kadunvarren pikku kuppiloihin ja kauppoihin.

Samaan aikaan kauppiat availevat raskaita rautaportteja liikkeidensä edestä. Huumaavat mausteiden ja paistuvien lihojen ja valmistuvien ruokien tuoksut sekoittuvat aamuauringon lämpöön ja pakokaasujen jatkuvaan katkuun.

Mitä pidemmälle aamupäivään menään, sitä voimakkaampana kaikuu musiikki kuppiloista ja vähitellen elämisen äänet, monikielinen puheensorina, huudot ja keskustelut hukkuvat liikenteen meluun.

Työkeskuksemme herää eloon oikeastaan vasta puolen päivän jälkeen. Aamupäivät on omistettu kokouksille ja erilaisten käytännön asioiden hoidolle. Mutta iltapäivät ovat täynnä toimintaa ja elämää, kun lapset ja naiset kokoontuvat omiin ryhmiinsä.

Vaikka varsinainen työemme alkaa vasta kesäkuussa, olemme opiskelujemme ohessa olleet jo tutustumassa tulevaan työhömmme.

Tässä kuvaus Anna-Kaisan työstä uudessa ympäristössä.

Ruoan valmistusta

Suuntaan kohti pientä Saint Gabrielin seurakuntaa, joka on tuleva työpaikkani. Tänään tiistaina ovat koolla naiset. Tavallisesti naiset kokoontuvat kaksi kertaa viikossa lukutaito-opetuksen pariin sekä keskustelemaan ja valmistelemaan pieniä ompelutöitä. Mutta tänään emme opettele ranskankielen kiemuroita. Tänään valmistamme couscousia, joka on pohjoisafrikkalainen ruoka. Couscous valmistetaan vehnäryynistä (couscouryyni) lampaasta, erilaisista vihanneksista sekä mausteista.

Saapuessani kirkolle paikalla on jo muutamia naisia, työtoverini Louisa on lähtenyt ostamaan lammasta Fatiman kanssa ja suomalaiset työtoverini Eeva-Kaisa ja Maarit kantavat vielä kattiloita ja astioita alakertaan, jossa ruoka valmistetaan.

Alhaalla on hiljaista, naiset istuskelevat pöydän ympärillä odottaessaan vielä toisia saapuviksi. Noin tunnin kuluttua kaikki ovat saapuneet ja kaikki ruoka-aineet ovat koossa (jokainen osallistuja tuo jotakin tullessaan). Alkaa ruoan valmistus. Koska paikalla on niin Algerias-ta kuin Tunisiastakin kotoisin olevia, ruoka valmistetaan sekoittaen mukaan molempien maiden perinteitä. Ryynejä turvotetaan, käännellään ja höyrytetään lihakattilan yllä. Paljon on työtä, kun erilaisia vihanneksia eri kokoisina paloina sekä mausteita lisätään kattilaan.

Musiikin tahdissa

Toisten valmistaessa ruokaa osa naisista istuskelee lastensa kanssa. "Eikö ole mitään musiikkia, kysyy Haddah. On mukavampi olla yhdessä, jos on taustalla musiikkia." Kirkoltamme ei löydy naisia miellyttävää arabiankielistä kasettia eikä radiokaan kuulu alakerrassa. Salha sieppaa avaimensa ja menee hakemaan kasetteja kotoaan. Hetken kuluttua soi alakerrassa kovaääninen arabimusiikki ja naiset näyttävät tyytyväisiltä. Minun korvissani kaikki em. musiikki kuulostaa kovalta, samanlaiselta ja vieraalta, mutta naiset erottavat helposti eri esittä-

Naisten ryhmä Louisa van Dalen kanssa.

jät, sekä onko musiikki egyptiläistä, tunisialaista vaiko algerialaista.

Sitten syödään

Kahden tunnin kuluttua lihan kypsyttyä käännellään vielä kerran couscous-ryynit ja niihin lisätään voita ja mausteita. Ja sitten onkin ruoka valmis! Muutamat naisista lähtevät hakemaan lapsiansa koulusta ja palaavat heidän kanssaan ruokailemaan kanssamme. Pöytä on katettu ja laulamme ruokarukouksen. Jotkut paikalla olijoista osallistuvat ruokarukoukseen, toiset seisovat hiljaa paikallaan. Haddah ja Fatima jakavat annokset kaikille valmiiksi. Edessäni on lautasetla ehkä suurin näkemäni ruoka-annos!

Ruokailun jälkeen nuorimmat naisista ryhtyvät tiskaamaan meidän suomalaisten heitä estellessä. He haluavat hoitaa tiskin, jotta me voisimme viettää aikaa keskustellen toisten naisten kanssa. Keskustelu on hiukan vaikeaa, ranska on kaikille vieras kieli ja niin puhe alkaakin soljua arabiaksi. (meidän ymmärtämättä siitä sanaakaan). Hetken kuluttua yksi ryhmän Fatimoista (ryhmässä on 3 Fatimaa) alkaa kertoa juhlahetkestään. Hän oli päässyt pyhiinvaellukselle Mekkaan! Pyhiinvaelluksen tekeminen Mekkaan on erittäin suuri juhlan aihe muslimille ja matkaa juhliitaan pitkään vielä kotiin palattua. Kotona oleville tuttaville ja sukulaisille Fatima oli tuonut tuliaisina Mekasta pyhää vettä, jolla suorittaa rituaaliset pesut ennen rukouksia. Tällä vedellä voi Fatiman mukaan myös puhdistaa itsensä Jumalan edessä. Fatiman matkasta sukeutuu keskustelu siitä, missä Jumala asuu ja näkeekö Hän meidät koko ajan vaiko vain joskus tai vain Mekassa.

Iltapäivä kului yhdessä nopeasti, kello on jo 17.30, on aika lähteä kotiin.

Raimo ja Anna-Kaisa
Jaakko, Joonas, Juho ja Joel
Nurminen
25 Domaine du parc
34 Bd. Bouge
13013 MARSEILLE

KESÄKAHVILA (11. 6.-20. 8.)
on avoinna seurakuntatalolla
keskiviikkoisin klo 18-20
paitsi
11. 6. palvelukeskuksessa,
2. 7. kirkossa (kirkon esittely)
9. 7. vierailu turkulaiseen
kesäkahvilaan
23. 7. retki Mustajärvelle
saunomaan
TERVETULOA VIIHTYMÄÄN!

KESÄN PYHÄKOULUT
Horristen koululla klo 10-11
torstaisin
12 ja 26. 6., 10. ja 24. 7. sekä 7. 8.
Vanhemmat, tuokaa lapsenne pyhäkouluun!

toivovat
Anne, Eeva, Minna ja Riitta

LEPPÄMÄEN JUHLAT

ke 25. 6. klo 11-14.30

Horristen Leppämäen suulissa

* puhuvat Lauri Koskenniemi, Isamu Aota,

Martti Laitinen, Mauri Laakso ja Jouko Kyyrö

* väliajoilla kahvi- ja voileipätarjoilu

TERVETULOA!

SLEY:n paikallisosasto

Kirpputori St. Gabrielin kirkolla.

Marseillen vanhaa satamaa.

Ensi kertaa Pietarissa

Seija Aaltonen Tuorilasta, olit ensi kertaa Liedon kirkkokuoron ja tarvasjokelaisten matkassa Pietarissa ja Inkerinmaalla.

Miltä miljoonakaupunki näytti?

Mielikuvani Pietarista oli hyvin todenmukainen: pitkiä katuja, suuria aukioita, kauniita palatseja ja kirkkoja. Historiallisesti ja arkkitehtuurisesti vaikuttava kaupunki, jonka rakentamiseen on tarvittu paljon aikaa, tietoa, taitoa ja raakaa ihmistyövoimaa.

Ainoa mitä ihmettelin oli, ettei miljoonakaupungissa ollutkaan mitään suuntontaa ihmisvilinää ja liikennekin näytti sujuvan rauhallisesti.

Mikä Pietarissa jäi erityisesti mieleen?

Kaupunkikiertoajelulla katselimme Pietaria lähinnä linja-autosta. Iisakin kirkko ja keisarin talvipalatsi ym. museopalatsit jäivät kiehtovina kohteina mieleen. Toiveeni onkin, että ehkä joskus toiste olisi mahdollisuus nähdä seiniä sisäpuolella oleva loisto.

P. Nikolain tuomiokirkko.

Kerjäläismummoja Hotelli Moskovon edessä.

Olit muiden mukana lauantai-illan vigiliassa Aleksanteri Nevskin luostarikirkossa. Mitä ajattelit ja koit kirkkokansan keskellä?

Lauantai-illan päätteeksi saimme liittyä paikallisen kirkkoväen kanssa seuraamaan venäjänkielistä vigiliää. Sivusta seuratenkin kielestä mitään ymmärtämättä saatoin havaita, miten keskittyneesti kirkkoväki ristinmerkkiä tehden ja tietäessä kohdissa kumartaa osallistui vigilian kulkuun. Heidän kokonaisvaltainen tapansa olla läsnä jumalanpalveluksessa viestii minulle siitä, että he ovat tulleet pyhän Jumalan eteen. Tästä Jumalan pyhydestä tahtoisin luterilaisena olla enemmän osallisena.

Miltä tuntui nähdä kerjäläisiä hotellien ja kirkkojen liepeillä ja miten heitä voisi auttaa?

Kerjäläisen näkeminen pysähdyttää ja siihen aina jotenkin ottaa kantaa. Kerjäläisessä näkyy ihmisen hätä sekä Venäjän yhteiskunnallinen ongelma. Tällaisen hädän lievittämiseen tarvitaan kansainvälisten kirkkojen ja järjestöjen apua eli soppaa, saippuaa ja sielunhoitoa.

Osallistuit Toksovan suomalaisen jumalanpalvelukseen. Kerro vaikutelmasi kirkosta ja kirkkokansasta.

Toksovan kirkko sijaitsee pienellä mäennyppylällä keskellä kylää. Kirkko on sekä ulkoa että sisältä kat-

sottuna hyvin tutunomainen, se on kuin mikä tahansa meidän kirkkoistamme. Tosin kirkon viimeisessä korjauksessa näkyikin suomalaisen talkootyön jälki.

Kirkkokansa, josta suurin osa oli vanhuksia, kokoontui kirkkoon hyvissä ajoin ennen jumalanpalveluksen alkua. Tuntui mukavalta kun jo ennen varsinaista jumalanpalvelusta kaikui kirkossa yhteinen virsi: Voisinpa Jeesuksestani nyt laulaa sydämestäni!

Kaiken kaikkiaan jumalanpalveluksesta jäi mieleen vahva juhlan tuntu. Osalltään tähän vaikutti se, että oli tultu yhteen pitkän matkan takaa ja että jumalanpalvelus oli osittain kaksikielinen. Oman merkittävän lisänsä antoi myös lauluiltaan Liedon kirkkokuoro.

Tapasit kirkkokahveilla inkeriläisiä. Mistä keskustelit?

Kirkkokahveilla oli paljon väkeä ja kahvia piti maan tavan mukaan oikein jonottaa. Siinä kahvijonossa seistessä vaihdettiin kuulumisia, puhuttiin talkootyönä korjatusta kirkosta ja yleensä inkeriläisten elämänvaiheista. Mieleeni jäi erään vanhuksen sana: ”Siperiassa on käyty, nyt ollaan Inkerinmaalla ja ollaan kiitollisia siitä, että meillä on oma kirkko.”

Toksovan kirkko.

Mitä matka opetti Sinulle eli mitä matkasta jäi käteen?

On ollut tapana sanoa: käydään oppimassa vanhuksilta. Inkeriläisten vanhusten tapaaminen oli minulle eräänlainen oppimisen paikka. Heidän puheestaan ymmärsin, että kiitollisuus löytää kasvu- alustan elämän vaikeuksienkin keskellä.

Liedon kirkkokuoro laulaa Toksovan kirkossa.

JUHANNUSAATTO

**TarU:n majalla
pe 20. 6. klo 19–22**

- * lipunnosto ja hartaus
- * yhteislaulua Niken johdolla
- * kahvitarjoilu
- * makkaranpaistoa, saunomista, uintia

TERVETULO!

Lähetystyön johtokunta

Tarvasjoella kokoontuu Mallastiimi Q

Tarvasjoen seurakunnan uusimpiin toimintamuotoihin on kuulunut syksystä -96 miestenpiiri nimeltään Mallastiimi Q. Porukka koostuu tavallisista tarvasjokelaisista kōriläistä, ja sillä sekä sen toiminnalla on olemassa monta funktiota eli tehtävää & päämäärää. Olemme kokoontuneet joka toinen tiistai Lounastuvassa sangen tiiviissä tunnelmassa.

Mutta mikä on MallastiimiQ?

Itse allekirjoittaneena on ollut huvittavaa ja hämmäntävää saada kuulla ”tu-ruilla ja toreilla” jos jonnein laesta viäntämistä ja ehottellua arvoisan tiimimme toiminnasta! No, olemme ajatelleet ja loihe lausuneet, että ken paljon kadehtii, häll jaettavaksi asti riittää mielikuvitusta ja pahansuopaisuutta. Mallastiimi Q on ennen kaikkea miestenpiiri: tulemme yhteen ja mallistelemme monet jutut keskenämme: Diakoni toimii huomattomana puheenjohtajana. Tarkoitus on olla tasa-arvoisina – veljet keskenään sulassa sovussa. Käsittelemme maailman

asioita, parannamme sitä omalta osaltamme jos suinkin voimme. Ja meidän toki voimme! Puheenaiheina ovat mm. työttömyys, miehen asema yhteiskunnassa, ajankohtaiset uutiset, päivän Sana jne. eli laidasta laitaan, pakottamatta. Olen havainnut tarvasjokelaisen miehenkōrilään olevan kelpo filosofi ja hurmaava & idearikas keskustelukumppani, siis nimittäin myös selvinpäin. Yleinen myytihän on se, että suomalainen mies jurottaa ja kommentti asioihin on: ÖÖH ja kyljen kääntö pieluksilla. Tässä tämä seurakunnan miestenpiiri ottaa kyllä selkävoiton luulemisvastustajastaan; nämä ”jurnukat” ovat kyllä aika velikultia!

Miksi Mallastiimi Q?

Uutena työntekijänä paikkakunnalla saatoin heti selvästi havaita nuorten ja lasten juopottelukulttuurin piirteet, jotka ovat yhtenäisiä niin Turun, Helsingin kuin minkä muun tahansa paikan kanssa. Nuoret juovat nyt enemmän kuin koskaan ja siitä on syytä olla aidosti huolissaan. Monilla tahoilla. Ja kaljastahan se

kaikki lähtee. Meillä täällä Suomessa on humalahakuinen juomakulttuuri ja sen perinnön lapsillemme olemme jakaneet. Varsinkin tytöillä – siis myös täällä Tarvasjoella – kuvioihin tulee mukaan lääkeaineet. Eikä yhtään helpota päihdealan ammattilaisen työtä, esimerkiksi seurakunnan diakonin, ”saarnaa” päihdeongelman olemastaolosta keskuudessamme, kun mieliala jokaisessa torpassa on tuttu ja turvallinen: ei meidän lapsi oo mittään tehnyt, sillä on lutuset ja ihanat siniset silmätkii... HEI, Herätkää kaikki ja välittäkää ja rakastaa lapsianne! Yksi hyvä ja perinteinen keino tuottaa paikkakunnalle päihdeainevalistusta (alkoholi, lääkkeet, huumeet) on tilata esim. kouluhin ja vanhempainiltoihin alan asiantuntija luennoimaan. Mitä näistä asioista jää mieleen? Pitäisikö vastaavanlaisten vierailujen olla säännöllisiä? Mielestäni kyllä. Riittäkö se? Ei. Vastuu on siellä kotona. Ei saa tuudittautua vain pari kertaa vuodessa järjestettäviin valistusluentoihin. Se on huijausta aitoon välittämiseen verrattuna. Lisänä voisi olla paik-

kakunnan omat voimat.

Tähän tiimimme tarjoaa apuaan

Nostamme olutkulttuuria osaltamme, pyrimme pois humalahakuisesta juomisesta. Jos Sinä aikuinen juot olutta humalahakuisesti, lapsesi tekee samoin. Me, Mallastiimi Q, maistelemme ja arvioimme neljä olutmerkkiä kokoontumisessamme ja aiomme tehdä oluenjuomisoppaan Teille. Se on siis tarkoitettu koko perheelle. Oppaan myynnistä tuleva tuotto käytetään päihdevalistustyöhön, esim. edellämäinittuihin asiantuntijavierailuihin. Ensimmäinen teos tähdätään joulumarkkinoille ja se sisältää asiaankuuluvaa vakavuutta että myös hupaisaa tunnelmaa. Nostakaamme yhdessä olut juomien joukkoon pois läträkalja-asemasta. Ottakaamme vastuu lapsistamme – ope- telkaamme juomaan ollutta sivistyneesti. Tunnustakaamme yhteen ääneen kristillinen uskomme.

Kesäterveisin
diakoni Jouko Ortju

min toinen kutsuttiin sisälle. Hän pakka- si tavaransa ja lähti. Parin päivän kuluttua hän tuli meitä katsomaan. Hänellä oli uusi mekko ja hän toi karamelleja. Minulla oli kompleksi nenästäni. Olin varma, että minut oli syrjäytetty nenäni vuoksi.

Naapurin pojan vanhemmat tulivat kai iltakahville ja poika oli mukana. Joukos- samme oli pieni poika, jolla oli porkka- nanpunainen tukka. Ruotsalainen poika koski sormella tukkaa ja katsoi sitten sormeensa ivallisenä. Silloin pojat uhka- sivat kostaa. Tilaisuus siihen tulikin. Meidät isommat määrättiin mustikoita noukkimaan tien toisella puolella ole- vaan metsään, jossa olimme ennenkin olleet Ruotsin kieltäkin olimme opiskel- leet, ja hauskimmat sanat olivat jääneet mieleen. Yksi niistä oli ”titta”. Nyt joku juoksi edellä ja huusi ”titta, titta” ja naa- purin poika seurasi meitä. Tulimme suu- ren muurahaiskeon luo. Siihen joku po- jista hänet tyrkkäsi. Olimme kaikki niin koston huumassa, että vasta sitten kun poika huutaen tuli pois, välähti ajatus, että taas tuli aikainen nukkumaan meno. Mitään ei kuitenkaan kuulunut. Poika itse ei kai kertonut kotona, tai vanhem- mat eivät halunneet valittaa asiasta.

Sijaiskotiin

Eräänä iltana lueteltiin niiden nimiä, jot- ka lähtisivät seuraavana päivänä. Näi- den joukossa olimme myös Raimo-vel- jeni ja minä. Aamulla auto nouti meidät asemalle. Siellä meitä oli vastassa eräs nainen. Hän ohjasi meidät junaan ja mat- kusta mukana. Matkan varrella jotkut jäivät pois. Ikkunasta katsoimme uteliai- na minkälaisia ihmisiä heitä oli vastassa. Raimoa ja minua valmisteltiin astumaan junasta seuraavalla asemalla. Mutta kun olimme poistumassa junasta, aikuiset keskustelivat ja meidät vietiin takaisin sisälle. Seuraavalla asemalla jäi pois kaksi poikaa, Pentti ja Aulis. Juna lähti takaisin. Luulin, että se oli meidän vuok- si. En tiennyt, että usein reissailtaisiin tuota radan pätkää, sillä kaikki junat te- kivät tuon edestakaisen matkan.

Me olimme nyt viimeisiä. Asemalla oli vastassa täti ja minua hieman isompi tyttö. Matkanjohtajamme seurasi muka- na. Ohitimme tehdasalueen, ylitimme rautatien, tunnistimme komean sillan, jonka olimme nähneet jo junasta. Emme menneetkään sillalle, vaan jatkoimme jokivartta. Tuli punainen talo. Olisiko tuo? Menimme ohi. Seuraava talo oli tummanruskea valkoisine nurkkineen ja ikkunapielineen. Piha-alue oli aidattu ja tielle oli portti. Siitä portista menimme. Jännittyneinä katselimme tulevaa koti- amme. Meidät ohjattiin yläkertaan, jossa meille näytettiin huoneemme ja kylpy- huone. Saattajamme jäi päivälliselle. En muista, mitä söimme, mutta jälkiruoka- na oli köyhiäritareita. Saattajamme oli kai joku sosiaalivirkailija, sillä hän vie- raili muutaman kerran myöhemminkin. Kun opimme ruotsia, hän kyseli asioista. Olin hieman kiusaantunut. Jos vain oli mahdollista, livahdin pois. Raimo oli mestari väistämään, he tuskin tapasivat koskaan.

Punaisesta talosta naapuri, iäkäs mies, tuli tervehtimään. Hän lauloi murtaen suomeksi: ”Kukkuu, kukkuu, kaukana kukkuu...”. Se kuulosti hyvältä, koska muuten emme olleet kuulleet suomen kieltä siellä.

Ihmettelimme, kun talon herraa ei nä- kynyt. Mutta lauantaina tuli pyörällä iso- reppuinen mies. Hänellä oli saappaat ja tummanvihreä hattu. Meille selvisi, että hän oli usein viikon poissa. Hän oli met- sätyönjohtaja ja kulki työmailla. Perhe alkoi hahmottua. Tyttö Kirsten oli minua nuorempi, vaikka olikin isompi. Sitten oli kolmoistyöt. He eivät enää käyneet koulua, vaan olivat enimmäkseen jo pois- sa kotoa. Vanhin poika kävi lukiota Tuk- holmassa. Hän oli kotona vain lomilla.

Kirjoitin kotiin ja kerroin että olimme hienossa perheessä. Kerroin kai rouvas- ta ja herrasta, koska äiti kysyi kirjees- sään, joko olemme oppineet sanomaan heitä tädiksi ja sedäksi. Oli outoa, että täti, tuo kaunis nainen poltti tupakkaa.

Sitä en kirjoittanut. Setä oli syntyjään norjalainen. Vanhimmat lapsetkin oli- vat syntyneet Norjassa.

Koulut olivat jo alkaneet, ja niin me- kin pian istuimme pulpetissa melko um- mikkoina. Meillä oli ”laskupäätä” ja pärjäsimme hyvin, koska esimerkit oli- vat taululla. Näkömuistini avulla opin melko pian kirjoittamaan. Koulun al- kuajoilla tapahtui kauheata. Olin lähes 12-vuotias ja kastelin sänkyni. Oman muistini mukaan sellaista ei ollut ta- pahtunut. Täti kysyi, oliko koulussa jotain, josta en pitänyt. En edes tajun- nut, miksi noin kysyttiin. Niin nolaa se oli. Kauan liitin asian ihan iltarukouk- seeni. Mutta siihenkin tuli helpotusta. Eräänä aamuna Kirsten ilmoitti kastu- neesta sängystä. Häntä täti moitti. Miksi? Sitä en tajunnut, mutta siihen meidän molempien yökastelut jäivät.

Paikkakunta oli Ulriksfors. Paperi- ja sellutehdas oli näkyvästi esillä. Naapu- rit toisella puolella aitaa olivat työsuh- deasunnoissa asuvia tehtaan työnteki- jöitä. Meillä oli koulukavereita siellä. Aidan molemmin puolin oli laitettu pari askelmaa, että pääsimme yli aidan. Näin ei tarvinnut kiertää portista. Aikuisilla ei ollut oikeastaan mitään yhteyttä kes- kenään. Kylässä kävimme Strömsun- dissa. Se oli paikka, jossa juna teki edestakaismatkan. Siellä oli myös tä- din lapsuuden koti, kaunis kartano. Siel- tä noudimme maidon.

”Talo oli tummanruskea valkoisine nurkkineen ja ikkunan pielineen. Piha-alue oli aidattu ja tielle oli portti.”

Lokakuussa täytin 12 vuotta. Sain lah- jaksi kauniin punaisen islantilaismalli- sen villatakin, jossa oli taotut tinanapit.

Kun tulimme sisälle, riisuimme ken- gät. Sukkasilla ei saanut kulkea yhtään, vaan heti vaihdettiin sisäkenkiin. Ne oli- vat todella tukevat kengät.

Joulu lähestyi ja sain kirjoittaa toivo- muslistan. Toivoin muun muassa säästö- possun ja aamutossut. Piirsinkin ne vielä varmuuden vuoksi. Kaikki toivomukset toteutuivat, ja sain paljon lahjoja, joita en osannut edes odottaa. Sain pyöreän possun, jolla oli neliapila suupielessä, ja punaiset tupsulliset aamutossut. Kerral- la en saanut kaikkia kannetuksi yläker- taan. Kirstenkin sai possun, mutta hänen possunsa putosi portaissa ja meni rikki. Se oli ikävää. Kun aattoiltana menin nukkumaan, muistui mieleen koti. Sil- loin oli hetki, jolloin olisin antanut kaik- ki lahjat pois, jos olisin päässyt kotiin. Silloin itkin. Joulupäivänä kokeilin aa- mutossujani, mutta minulle komennet- tiin kengät jalkaan. Tehtiin selväksi, että tossut kuuluivat kylpyhuoneen ja sän- gyn välille. Kylpyhuoneesta meni ovi lastenhuoneeseen, joten käyttöä ei pal- jon ollut. Melkein kaduin, että olin toi- vonut tossuja. Raimo sai mm. ilmaki- väärin, jolla ammuttiin pieniä värillisiä tupsupäisiä nulia. Maalitaulu laitettiin alakerran eteishalliin, ja siinä sitten koko talvi ammuttiin.

Talvi oli ankara. Oli jopa 40 astetta pakkasta ja runsaasti lunta. Koulussa oli hiihtokilpailut. Lähtö tapahtui parettain. Opettaja oli laittanut Raimon ja minut viimeiseksi pariaksi. Kun olimme hiihtä- neet jonkin matkaa, alkoi toisia kilpaili- joita tulla vastaan. Olimme hiihtäneet

harhaan. Olimme lähteneet viimeisinä, joten teimme äkkikäännöksen ja olimme ensimmäisiä maaliintulijoita. Se oli en- sinäkemältä todella Suomen hiihto.

Koululla oli hyväntekeväisyysjuhlat. Oli myös huutokauppa. Meille lapsille annettiin rahaa ostamista varten. Minä sota-ajan lapsena huusin ison pussin veh- näjauhoja. Kun noudin jauhojani, yleisö nauroi. En tajunnut sitä. Minusta siinä ei ollut mitään nauramista.

Kevät tuli Jämskantiin nopeasti. Les- kenlehti kukki melkein lumikinoksen vieressä. Vappuaattona poltettiin kokko. Koulun päättäjaiset olivat jännittävät. Vanhemmat tulivat kuuntelemaan. Istui- vat luokan perällä. Opettaja piti meille maantiedontunnin. Minulta opettaja ky- syi Skånen kaupungit. Aloitin Höganä- sistä, menin maantieteellisesti rannik- koa alaspäin ja lopetin Kristianstadiin. Oikein meni. Yksi luokan oppilaista pal- kittiin kirjapalkinnolla. Minä sain Selma Lagerlöfin Peukaloisen retkien ensim- mäisen osan. Myöhemmin opettaja osti minulle toisenkin osan. Kirjat ovat tal- lessa vieläkin.

Kesä oli helteinen. Kävimme uimassa järven. Järven toisella rannalla oli tun- turi, jolla oli lunta koko kesän. Saimme olla melko vapaasti. Ruoka-aikana oli oltava kotona ja kaikki piti syödä. Poik- keuksen tekivät vain Raimon kalapullat. Ne osoittautuivat hänelle ylivoimaisik- si. Puoli kahdeksalta illalla oli iltapala, ja

Tädin syntymäpäivä lähestyi. Meillä oli viikkoraha, mutta setä antoi summan lahjaa varten. Minä ostin kulhon. Sitä käytettiin, ja täti kutsui sitä aina Annelin kulhoksi.

Koulu alkoi ja opettaja vaihtui. Nyt oli miesopettaja. Sain istua viimeisessä pulpetissa. Historian tunnilla opettaja kertoi Per Brahesta. Se oli uutta minulle. Seuraava tunti oli ainekirjoitusta, ja ope- taja käski kirjoittaa edellisen tunnin ai- heesta. Minusta opettaja sanoi Febuuri. Nimi tuntui hassulta, ja niin kuiskasin edessä istuvalle pojalle: ”Miten kirjoite- taan Febuuri?” Sain lapun, jossa luki ”febuuri”. Kirjoitin Per Brahen loistok- kaasta ajasta. Nimen kohdalle tuli aina ”Febuuri”. Seuraavana päivänä oli taas historian tunti. Opettaja piti kirjoitustani hyvänä ja käski lukea koko luokalle. Kun olin lopettanut, hän kysyi, miksi käytin Per Brahesta nimitystä ”Febuuri”.

Koulussa valittiin Lucia. Suurin osa luokkaa ehdotti erästä tyttöä. Opettaja ehdotti minua, jolloin tietysti toisetkin olivat samaa mieltä. Itsetuntoani se ko- hotti, mutta itse olisin ollut tyytyväinen, jos olisin ollut niiden neljän tytön jou- kossa, jotka sytyttivät vuorollaan kyntti- lät. Jännitin, jos vaikka tukka syttyy pa- lamaan. Kaikki meni muuten hyvin, mutta tyttö, jota ensin ehdotettiin Luciak- si, sekosi repliikissään. Hän sytytti kynt- tilän päässäni ja jätti runonsa kesken.

Joulu tuli taas. Runsaat lahjat olivat jo itsestään selvä asia. Oli hauskaa kun koko suku kokoontui, ja aikuisetkin leik- kivät piirileikkejä.

Talvella oli suuret koulujen väliset hiih- tokilpailut Strömsundissa. Kun kilpailu- päivän aamuna saavuin kouluun, vahti- mestari kutsui minua. Seinustalla oli ihan uudet suket, ja vahtimestari alkoi säätää siteitä moniuhini. Opettaja tuli ja sanoi: ”Ne ovat sinun suksesi ja sauvasi, saat ne omaksesi. Onnea kilpailuun.” Kilpailu meni hyvin. Johdin aika kauan. Loppu- tulos oli toinen sija. Koulun menestys oli hyvä. Saimme joukkuepalkinnon, jossa myös minut mainittiin. Kilpailusta ker- tovan lehtileikkeen lähetin kotiin.

Lauantai-illat ovat jääneet mieleeni, silloin kaikki kokoontuivat saliin. Talvi- sin oli takassa tuli ja karhunta lattiassa. Kuunneltiin radiosta iltakellojen lyönnit ja juotiin kahvit.

Alakerran huoneista pääsi ympäri. Se- dällä oli tapana lähteä yht’äkkiä vinhaan taka-ajoon. Siinä he Raimon kanssa kier- sivät huoneita, meno oli rajua, matot kasaantuivat ja joskus joku tuolikin kaa- tui.

Paluu Suomeen

Tuli kevät ja tieto, että kesän aikana meidät palautetaan Suomeen. Kotiväki Suomessa oli muuttanut. He asuivat Tar- vasjoella, uudella kotipaikalla. Samalla oli jännittävää ja pelottavaa. Taas muut- tuisi koulu ja kieli.

Koulun päättäjäisissä sain Margit Ra- vinin kirjan ”Tyttö, joka matkusti tiehen- sä”. Opettaja sanoi, että se sopii minulle, koska syksyllä en enää palaa kouluun.

Äiti oli opettanut iltarukouksen. Kai- killa lapsilla oli omansa. Olin neljäs lap- si, ja ne varsinaiset oli jo varattu, joten sain ikioman. Nyt Ruotsissa olisin voi- nut vaihtaa rukouksen, mutta pidin sen vanhan. Kai se tuntui turvalliselta. Kun olimme valmiit sänkyyn, huusimme ala- kertaan. Täti tai setä tuli kuuntelemaan iltarukoukset ja saimme karamellin.

Täti oli tutustunut suomalaiseen luon- nontieteen opiskelijaan. Tämä opiskelija tuli meille kerran viikossa. Päivällä hain kasveja ja illalla he tutkivat niitä. Opis- kelija yritti puhua kanssani suomea. Ymmärsin, mutta en kyennyt vastaa- maan. Tai ehkä en halunnut. Täti tuli kuuntelemaan iltarukoukset ja toi tulles- saan opiskelijan. Luin ”Levolle lasken...” ja ”Tule Jeesus...” Opiskelija oli tyyty- väinen, mutta täti oli kahden vuoden aikana oppinut rukoukseni ja tunnisti, etten luenut sitä. Hän kehoitti edelleen, ja niin minun oli pakko lukea. Se tuli varmasti karjalan murteella.

Jeesus taivaan portill' uottaa,
uudet kengät, vaatteet tuottaa,
antaa todistuksen Isällensä.
Isä ottaa iloll' vastaan,
kantaa lasta sylissään.
Kantaa suureen lasten lääniin,
siell' on kaikill' heleä ääni.
Soittain käyvät kultakattuu,
siell' on monta marjasattuu.
Syövät traanoi, omenii,
viinimarjoi maisteloit.
Amen.

Olin pitkä tytön huiskale ja luin tuol-laisen iltarukouksen! Täti seurasi opiskelijan ilmettä ja kysyi oliko hän kuullut sitä ennen. Eipä tuo ollut. Minä vedin peitteen päälleni enkä välittänyt edes karamellista. Seuraavana aamuna täti kysyi, oliko se minun oma rukoukseni ja pyysi anteeksi. Hän ei olisi pakottanut, jos olisi tiennyt.

Kesä ehti elokuulle, kun kotiin lähtö koitti. Raimolle ostettiin iso selkäreppu, minulle matkalaukku. Oli sääntöjä, että mukaan sai ottaa vain sen, minkä itse jaksot kantaa. "Sosiaalitati" ei onneksi tullut, vaan setä saattoi meidät Tukholmaan.

Asemalla oli paljon ihmisiä, jotka olivat tulleet katsomaan lähtöämme. Toivoin, että juna tulisi pian. En ole koskaan pitänyt jäähyväisistä. Östersundissa vaihdoin junaa ja makuuvaunussa matkasimme yön. Aamulla tultiin Tukholmaan. Asemaravintolassa söimme aamiaisen. Se oli hienoa. Pitsihilkkainen ja -essuinen tarjoilija. Setä vei meidät kokoontumispaikkaan ja antoi meille laput. Siellä ne oli pakko laittaa kaulaan. Terminaalissa oltiin kauan. Setä kävi meitä siellä katsomassa. Hän toi Raimolle jojon ja minulle appelsiininvärisen pallon sekä ilmapallon, jonka eräs poika sitten tahallaan rikkoi. Ensimmäisessä kirjeessään setä kertoi tulleen vielä satamaan laivan lähtiessä. Hän oli katsellut, kunnes laiva häipyi saaristoon.

Minulla oli ylläni vaatturin tekemä tweed-ulsteri, beiget kävelykengät ja ruotsalaisten suosima punainen pipo. Vaatetus oli lämmin vuodenaikaan nähden, mutta näin ne kulkeutuivat helpommin. Laiva oli Vellamo. Meidät majoitettiin hytteihin. Aamulla saavuimme Turkuun. Kun laivan kannelta katselin alas ihmisjoukkoa, näin isän. Nostin kätteni, johon isä vastasi. Tuntui hyvältä, kun hän tuns minut.

Junalla tultiin Auran asemalle. Isä oli aamulla jättänyt hevosen erääseen taloon, ja sillä ajettiin perille. Nyt asuimme maalaistalon sivurakennuksessa. Oli keittiö ja kamari. Kesäisin maalla usein nukuttiin ullakolla, ja niin minutkin illalla ohjattiin sinne. Oli sateinen ilta ja hämärää, kun kiipesin ylös. Talon palvelija nukkui jo siellä. Orsilla roikkui joitain, ja kaikki tuntuivat melkein pelottavalta. Poissa oli valoisia huone, johon oli tottunut. Vedin peiton pääni yli ja itkin. Aamulla heräsin, kun palvelija lähti lypsylle. Aamuaurinko loi valoa ikkunasta.

Vasta 11 vuoden kuluttua palasin Ulrikforsin. Olin ollut jo viisi vuotta aviossa ja vierailin miehensä kanssa. Paljon oli sillä aikaa muuttunut. Paperi- ja sellutehdas teki jo muovia. Monet oli jo muuttaneet pois. Koti ja pihapiiri olivat entisellään, ja silloin tuntui, kuin välivuolia ei olisi ollutkaan. Mielijohteesta menin keittiön portaita ylös. Siellä eteisen naulakossa samassa naulassa oli lehmänkello. Se kello, joka niin monet hauskat pelit oli keskeyttänyt. Seisoin siellä ja katselin sitä lämmöllä. Liekö ollut kelloin ansiota, että oma tyttäreni sai aikanaan kotiintuloajaksi ilta puoli kahdeksan.

Sotalapsuudesta ollaan nykyisin monta eri mieltä. Minultakin on kysytty, oliko lähettänyt oman lapseni. Olosuhteet ovat nyt ihan erilaiset, mutta jos lapseni olisi saanut samat elämän eväät, jotka itse koen saaneeni, olisin lähettänyt.

Ainakin Raimon ja minun kohdalla muistot heikuvat sateenkaaren väreissä.

Anneli

Konekivääri Kiantajärven rannalla jouluna 1939.

Koskisen Ahdin talvisota – Suomussalmelta Kollaarjoelle

Tarvasjoen veteraanien muistellessa talvisotaa muistot tavallisesti liittyvät Karjalan Kannakselle Muolaaseen, Summaan, Lähteelle tai Honkaniemeen, jossa pääosa tarvasjoen miehistä JR 14:ssä taisteli. Mutta Tarvasjoelta oli miehiä kaikilla rintamilla, aina Suomussalmelta ja Kuhmosta Kannakselle asti. Eräs heistä, Ahti Koskinen, muistelee omaa talvisotaansa Suomussalmelta Kollaarjoelle monille tuttuun tapaansa juohevasti kertoen, jota muistiinmerkitsijän taidot eivät riittäneet kyllin elävästi tallentamaan.

Ahti oli joutunut 1939 asevelvollisuutta suorittamaan Porin Rykmenttiin Turun kasarmille. Siellä hän oli käynyt aliupseerikoulun Heikkilässä yleten alikersantiksi. YH:n aikana kasarmit oli luovutettu joukkojen kokoamiseen, jolloin asevelvolliset asuivat jonkin aikaa teknillisellä koululla. Heidät myös jätettiin vielä Turkuun sodan syttämiseen asti. Joulukuun alussa koottiin joukkueet, jotka lähtivät junalla kohti pohjoista.

Ahti oli määrätty puolijoukkueenjohtajaksi, jossa oli Tarvasjoelta mukana mm. Uule Niskanen, Mauno Suvanto, Eino Lehtinen, Pekka Eskola ja Lauri Tamminen. Matka päättyi Kemiin, jossa Isohaarassa koottiin JR 64, jonka 3 komppaniaan joukkue määrättiin 14. 12. 1939.

Raateentien sotasaalista.

Matka Suomussalmelle ja Raateen tielle

Härkävaunumatka jatkui Kontiomäen kautta Hyrynsalmelle. Rykmentin pääosa oli Turun puolen miehiä, mutta Kemissä kootut reserviläiset olivat kautta Suomen. He olivat paljon huonommissa varusteissa, koska armeijalla ei ollut antaa omien vaatteiden lisäksi kuin ase, kokardi ja lumipuku. Sää oli kylmennyt pitkin joulukuuta ja saavuttaessa Hyrynsalmelle pakkasta oli yli 30 astetta.

Oli jouluaattoilta. Asemalaiturilla meille tarjottiin veteen keitettyä makaroonia, jossa oli joukossa lihansuikaleita, muistaa Ahti. Jouluyö nukuttiin härkävaunussa. Jouluaamuna lähdimme n. 50 km:n hiihtomarssille kohti Suomussalmen kirkonkylää. He hiihtivät kahdessa jonossa tiensivuja n. 500 miehen ryhmänä, jota kuormasto seurasi. Yö nukuttiin erään maalaistalon nurkissa jo niin lähellä rintamaa, että taistelujen melu kuului.

Venäläisten 163 D. oli heti sodan alettua kahta kautta tunkeutunut Suomussalmen kirkonkylään, jota hyökkäystä kiivaasti vastustavat suomalaiset vain n. pataljoonan voimin eivät pystyneet estämään. Kirkonkylän vihollinen saavutti 7. 12. pureutuen aseisiin. Apuun saapui 11. 12. Kemissä koottu JR 27, jota johti ev. Hjalmar Siilasvuo, onnistuen hyökkäyksellään katkaisemaan vihollisen tärkeän huoltotien Raateeseen. Myös venäläisten eteneminen pysäytettiin ns. neljän tien risteykseen Haukiperrän lossille.

Suunniteltua vastahyökkäystä ei kuitenkaan aloitettu ennen kuin apuun tuleva JR. 64 saapui Tapaninpäivänä. Ahti muistaa ensimmäisen tulikosketuksen sen päivän aamuhämärissä, kun joukkue hiipi Kiantajärven rantaan. Yli salmen näkyivät muutaman sadan metrin päässä savuavat talonrauniot, joiden myöhemmin kerrottiin olleen kirjailija Ilmari Kiannon Turjanlinnan. Siellä vastarannalla oli vihollinen. Kävimme hyökkäykseen yli järven jäätä myöden, joka rantaan asti onnistuikin, mutta siinä vastamme tuli murhaava tulitus. Suojaa rannasta etsien ja käsikranaatteja heittäen onnistuimme karkoittamaan vihollisen syvemmälle Hulkonniemeen. Tais-

suorasuuntauksella ampuneet panssarivaunut kuuluivat liikkuvan ketjut kitisten molempina öinä. Luulimme niiden ajavan uusiin aseisiin hyökätäkseen aamulla. Suuri olikin yllätys, kun päivän vaaleissa joulukuun 28 päivänä näimme venäläisten olevan vetäytymässä huoltotietään pitkin Kiantajärven jäällä Juntusrantaa kohden. Peräänsä ne olivat jättäneet pesäkkeitä niemiin, joita koko päivän kovin taisteluin valloitimme. Venäläisten vetäytymistä oli mahdoton pysäyttää, mutta kulkuvaikeuksien ja häirinnän takia ne jättivät paljon materiaalia maastoon paetessaan.

Erään niemen vallattuaamme näimme jäällä venäläisten jättämän kuorma-auton. Sen lavalla oli hevosen etureki, jonka kääntyvään palkkiin oli sidottu neli-piippuinen ilmatorjuntatykki. Alhaalla järvenjäällä näimme vielä venäläisten jonossa vetäytyviä joukkoja matkalla pohjoiseen. Kers. Koljonen sai äkkiä rohkean ajatuksen. Hän komensi kaksi ampumataitoista miestä kuorma-auton lavalle. Itse hän hyppäsi hyttiin ja sai auton käyntiin. Jäällä oli vielä vähän lunta, joka ei estänyt liikkumista. Vauhti kiihtyi yllättävästi, eikä venäläiset aavistaneet suomalaisten tulevan. Aivan lähelle rivistöä ajanut auto aloitti murhaavan tulen. Yllätetyt venäläiset eivät saaneet siihen yhtään osumaa. Laajasti kaartaan Koljonen ajoi auton takaisin niemen suojaan. Sekasorto venäläisten joukoissa oli täydellinen ja vain harva jatkoi pakoaan.

Joulun jälkeen varsinkin yöt olivat hirveän kylmiä. Teltoja ei ollut. Sytytimme nuotioita, mutta heti tulen nähtyään vihollisen lentokoneet lensivät kohti tulitaitaen, joten ne oli sammutettava. Hanteen nukkuminen oli kohtalokasta, joko palellutti jäseniään tai nukkui lopullisesti. Herätessään moni oli kuin sekapäinen. Vihollisen vetäytyttyä vuoden viimeisinä päivinä Suomussalmen kirkolta Juntusrantaan päin leiriydyimme Kirkonkylän puolelle valmistautuen uusiin taisteluihin Raateen tiellä.

Raateen taistelut

Jo joulupäivästä asti oli 9 D:aa komentava ev. Hj. Siilasvuo tiennyt, että Raateen tietä oli lähestymässä vihollisten ukrainalainen 44. Div:na Zitominin kaupungista lähteneenä. Ne olivat valiojoukkoja, jotka mm. Puolassa olivat menestyskseen taistelleet. Häirinnällä ne oli pysäytetty n. 10 km. Kirkonkylästä. Näin eivät ne päässeet auttamaan Suomussalmen taisteluissa heidän 163 D:aan.

Nyt tämä 44 D:a oli ahtautunut Raateentielle n. 20 km. matkalle vahvoin aseistuksin ja kuormastoin. Se oli avuton tien ulkopuolella, jota saarsi vesistöt ja suuret upottavat suot. Sotilasjohtomme näki tilanteen otolliseksi motitukseen, joka oli uutta sodankäyntiä. Niinpä etelästä kaartaan koko tie saatiin osina motitiin. Ahtaalla tiellä ei paluumahdollisuuksia ollut ja hirvittävä n. 40 asteen pakkas auttoi tuhoa.

Ev.luutn. U. Fagnäsän komentama JR 64 oli Uuden vuoden päivän aikoihin lähtenyt jääteitä pitkin Suomussalmen kirkolta Alanteenjärven ja Vuokkijärven kautta Vuokkirantaan. Täältä Heikkilän talon luota joukot lähtivät 5. 1. 1940 aikaisin aamuyöllä kohti Raateen tien varressa olevaa Likoharjun taloa.

Ahti muisteli viettäneensä jonkin edellisen yön Riihelän talon navetassa, jonne evakkoon lähteneiden asukkaiden karja vielä oli navetassa. Lehmille oli annettu ruokaa, koska ne olivat hirveän nälissä. Lehmien välissä olikin lämmin nukkua. Matka Vuokkirannasta Likoharjulle oli hidasta varsinkin kuormastolle vaikeassa maastossa, mutta 10 km:n matka oli takana päivän valjetessa. Kosketus viholliseen saatiin pian ja se tulitti kaikin asein. Koko päivä taisteltiin, mutta tietä ei saatu katkaistuksi. Sama taistelu jatkui vielä koko seuraavan loppiaispäivän, mutta panssarivaunujen tulen suojaama vihollinen ei antautunut.

Loppiaisen lienee ollut kylmin päivä Raateella. Asemissa maan tahto väki-

sin paleltua ja moni saikin pahoja paleltumia. Toiset puhuivat 50 asteen pakkasista, mutta ne lienevät kuitenkin olleet n. 45 astetta. Pakkanen jäädyn hyökkäystämme, eikä helppoa ollut venäläisilläkään. Kun 7. 1. tulivalmistelun jälkeen pataljoonamme hyökkäsi, oli vastarinta jo vähäisempää ja tie vallattiin.

Seuraava päivä menikin motin vyörytyksessä. Ahdille on jäänyt mieleen taistelujen tuoksinasta monia tuokiokuvia. Eräskin tankki oli vielä täynnä miehiä, jotka ampuivat. Miehistä hiivittiin tankin vierelle, joka oli ojan reunalla ja kaadettiin ojaan, jolloin poistumistie, kattoluukku, jäi alimmaiseksi. Hyökätessä komp.pääl. kapt. Mankonen järjesti mahtavan yhteishuudon, joka oli täysin suomalaisten tavoista poikkeavaa ja pelästetty yllätyksellään venäläiset pakokauhun.

Hiihtopartio Karjalan korvessa helmikuussa 1940.

Kova työ oli tien raivaus kulkukuntoon, kun motit olivat launneet. Venäläisiä oli edelleen paennut lähimetsiin. Lumipukuiset piileksijät yllättivät Osmo Auramon ja Ahdin heidän maastoa puhdistautessaan. Syntyi lähihaistelu, jossa suomalaiset voittivat. Toinen kiperä tilanne oli Tyynelän talon luona, jossa talon ulakolle linnoittautuneet tarkka-ampujat jatkoivat ammuntaa. Arne Aholle Aurasta ja Ahdille annettiin tehtäväksi ampujien vaientaminen. Uhkarohkealla syöksyllä ja käsikranaattien heitolla se onnistuikin.

Moteista vallattu kalusto oli valtava kuten historia kertoo. Samalla vihollinen oli tältä rintamalta nyt ajettu suurin tappioiden rajan taa. Kun vielä loppuselvitykset olivat käynnissä, koottiin JR 64 Suomussalmelle ja erotettiin 9 D:sta siirrettäväksi Laatokan pohjoispuolelle uusiin taisteluihin Uomaassa ja Kollaajoella. Tarvasjoen miehistä Mauno Suvanto oli Suomussalmella sairastunut keltatautiin joutuen sairaalaan. Sieltä päästyään hänet ohjattiin JR 65 ja Kuhmon rintamalle. Siellä hän kovissa taisteluissa haavoittui ja kuoli Kuhmon so-

tasairaalassa 20. 2. 1940. Tältä 22 vuotiaalta Killalan myllärliltä jäi nuoren lesken lisäksi suremaan tyttö ja poika.

Uomaalle ja Kollaajoelle

Venäläisten hyökkäys Laatokan Karjalassa oli yllättänyt suomalaiset, sekä voimassa että nopeudessa. Hyrsylän mutkaan ja Suojärvelle oli jäänyt evakuoimatta siviilejä, jotka jäivät vangeiksi. Itsenäisyyspäivään mennessä vihollinen oli edennyt jo Tolvajärvelle asti. Vastahyökkäys tuotti kuitenkin 14. 12. mennessä Tolvajärvellä Talvisodan ensimmäisen suuren torjuntavoiton, joka antoi uskoa suomalaisille torjua vihollisen. Tämän jälkeen kovissa taisteluissa vihollinen oli pysäytetty linjalle Ilomantsi-Aittojoki-Kollaa-Uomaa. Tälle linjalle keskitetty venäläisten 8 Armeijakunta käsitti kuusi divisioonaa ja kaksi panssa-

tilän motti sekä Uomaan kesti ja vähän ennen sodan loppumista venäläiset pääsivät sieltä murtautumaan. Suurimmissa moteissa Lemetissä ja Kerraali-motissa tuli sotasaalista paljon.

Ahti oli usein helmikuussa pitkällä partioretkillä, vaikka pistävä kipu kyljessä ei niitä olisi sallinut. Taistelujen painopisteen siirryttyä Kannakselle irroitettiin joukkoja sinne, jolloin Laatokan pohjoispuolelle jäi vähemmän joukkoja. Samaan aikaan oli selvästi havaittavissa venäläisten painostus myös täällä. Sen selvä tarkoitus oli päästä murtautumaan sisälle Suomeen, kuten Suomussalmessakin saada maa katkaistua Oulun korkeudelta. Saimme tietojia Kannaksen uhkaavasta tilanteesta ja ymmärsimme kuinka tärkeää oli, että rintamat Laatokan Karjalassa pitäisivät. Venäläisten hyökkäystoiminnan voimistuessa Uomaalla tulivat tiedot myös suurhyökkäyksen alkamisesta ylempänä, erityisesti Kollaalla, maaliskuun 2 p:nä.

Siirto Kollaalle, haavottuminen ja rauha

Tilanteen Kollaalla käydessä yhä vaikeammaksi siirrettiin JR. 64 sinne nopeasti. Mukana tarvasjokelaisista oli vielä ainakin Eino Lehtinen ja ehkä Pekka Eskola ja Niskasén Uulekin, jotka kaikki olivat olleet Uomaalla. Kollaalla tilanne oli hyvin sekasortoinen. Rintama oli kauvan ollut paikoillaan ja linjojen edessä, jopa osin linjoissakin oli lukematon määrä kaatuneita venäläisiä, kylmän kangistamina. Kovat tykistökeskitykset edelsivät aina hyökkäyksiä ja melu oli hirvää. Lentoase tuli ajottain päälle ja pahensi tilannetta.

Ensimmäisen kerran talvisodassa Ahti muistaa Kollaalla olleen kunnon korsut, joissa oli lämminkin, jos pääsi lepäämään. Taistelut vaativat kuitenkin lähes jatkuvaa linjassa oloa. Kollaalla pitkään taistelleet joukot olivat lopen uupuneet ja vähissä. Niinpä heihin toivutettiin uskoa ja toivota uusien joukkojen saapuminen. Rintamat pystyttiin suurin ponnistuksin säilyttämään, vaikka tosivaikeita vaihteita oli rautatien ja

maan vastuuta myös muista tielläliikkujista. 16-vuotiaat katsovat vielä paljon esimerkkiä kavereistaan ja haluavat kokeilla rajojaan. Jos rajoja kokeillaan auton kanssa, ovat seuraukset tuhoisat. Nuoret liikkuvat erityisesti viikonloppuisin yhdessä. Kun he saavat käyttöönsä auton, ovat ainekset suureen murhenäytelmään jo koossa. Auton kuljettajalla on tarve näyttää tovereilleen, kuinka hyvä ajaja hän on. Kaverien painostus saa vielä aikaan sen, että vauhti kasvaa yhä suuremmaksi. Pohjimmiltaan hyvä ja vastuuntuntoinenkin kuljettaja muuttuu riskikuljettajaksi.

Mediassa erityistä huomiota sai viime kesän ehkä hurjin ulosajo. Nuoret kokeilivat rajojaan ajamalla huippuvarustellulla Mersulla noin 240 kilometrin tuntivauhtia. Kuljettaja menetti auton hallinnan, ja seuraukset olivat dramaattiset. Televisiossa ja lehdissä näytetään murheellisia kuvia onnettomuuspaikoilta. Kuvat iskostetaan autoilijoiden alitajuntaan voimakkaasti. Tällä tavoin yritetään saada autoilijat vastuuntuntoisiksi ja pohtimaan, mihin ajatteleminen saattaa johtaa.

Talven ensimmäiset liukkaat kelit tulevat monelle liian nopeasti. Sanotaan, että liukkaas yllätti jälleen. Kuitenkin ihmiset kaivavat syksyllä jo hyvissä ajoin talvivaatteet esiin ja alkavat tehdä joulunvalmisteluita. Kaikkein varaudutaan huolellisesti, mutta liukkaas ja ensilumi – ne tulevat silti yllätyksenä. Vauhtia ei ymmärretä vähentää ja talvirenkaisiin luotetaan liikaa. Erityisesti poikien esikuvina ovat kilpa-autoilijat, joiden hurjaa menoa voi tarkkaan seurata television urheiluruudusta.

Pojat haluaisivat olla samanlaisia kuin rallin ja formuloiden maailmanmestarit. Kun he saavat käsiinsä auton, heillä on pakonomainen tarve päästä ajamaan lu-

maantien suunnassa olevalla puolustusosuudellamme.

Tappiot olivat joukostamme suuria. Venäläiset murtautuivat linjoihimme, mutta 10. 3. lähdimme vastahyökkäykseen. Tässä hyökkäyksessä Ahti haavottui käteensä kranaatinsirpaleesta. Nyt matka johti jsp:lle, josta hänet siirrettiin seuraavana päivänä kenttäsairaalaan. Siihen loppui Ahdin talvisota rintamalla. Hengissä sieltä muutkin tarvasjokelaiset tulivat, kun rauha 13. 3. 1940 solmittiin. Ilman vammoja, niin ruumiillisia kuin henkisiä, ei heistä kuitenkaan kukaan selvinnyt. Odotettu, mutta kaikkien mielestä niin raskas, oli rauha. Miksi piti antaa viholliselle alueita, joita se ei ollut pystynyt edes valloittamaan?

Kenttäsairaalaan Ahti lähetettiin jo 13. 3. Turkuun sotasairaalaan. Noustuaan junaan hän kuuli rauhan tulleen. Matkalla Turkuun hän tunsu vointinsa niin hyväksi, että päätti matkustaa Tarvasjoen kautta. Resuiset rintamavaatteet päällä, mustana kasvoiltaan ja käsi siteessä hän kulki läpi pitäjän kotiin päin. Vastaantuli monia tuttuja, jotka eivät olleet häntä tuntea, niin hurjan näköinen hän oli. Kotona mies siistittiin ja pyykki pestiin. Sairaalaan hän meni 17. 3., josta hänet kotiutettiin 27. 4. yhdeksän päivän toipumislomalle.

Rahasta huolimatta Ahdin asevelvollisuusajaksi vielä jatkui Suomussalmen Nivavaaralla ja Alajärvellä aina 30. 11. 1940 asti. Palattuaan toipumislomalta joukko-osastoonsa toukokuun alussa Ahti sai kuulla, että päivämäärällä 13. 3. 1940 hänet oli ylennetty kersantiksi ja myönnetty 2 lk. Vapaudenmitalli.

Ahti muistaa komppaniensa historiasita kuulleensa, että alunperin taisteluihin lähteneistä 180 miehestä, ainoastaan 13 säilyi kaatumatta tai haavoittumatta. Kalliit olivat uhrin, mutta mikä olisi ollut kohtalomme, ellei kaikki rintamamme, Suomussalmi, Raate, Kollaa, Uomaa olisi kestäneet. Sodan eivät vielä talvisotaan loppuneet, mutta jatkosota on oma lukunsa. Vielä on keskelläämme niitä Ahteja, joiden ansiosta lippumme liehuu.

Kalervo Mäkinen

jaa. Monet kuitenkin unohtavat sen tosiasian, että yleinen tie ei ole kilparata. Nämä kankukset ovat riskikuljettajia. Siksi onkin hyvä, että liikennevalistusta on alettu antaa moottoriurheiluohjelmien yhteydessä. Hyvinä esimerkkinä on moottoriurheiluun keskittynyt Ruutulippu, joka yrittää saada erityisesti nuoria harrastamaan esimerkiksi rallia. Suljetuilla radoilla saa kokeilla omia rajojaan ilman, että on vaaraksi muille. Monet meistä pitävät itseään hyvinä kuljettajina ja huomaavat vajavaiset taitonsa vasta silloin, kun pääsevät kokeilemaan rajojaan suljetulla alueella.

Kuljettajan on otettava vastuuta muista tielläliikkujista. Tämä kyky heikkenee huomattavasti silloin, kun on nauttinut alkoholia. Myös reaktioaika pitenee ja liikkeitä muuttuvat epävarmoiksi. Kun alkoholia nauttinut henkilö aikoo lähteä liikenteeseen, on osa vastuusta myös mahdollisesti paikalla olevilla muilla ihmisillä. He eivät saa päästää humalaisia auton rattiin. Tässä tilanteessa suositeltavin liikkumismuoto on se kaikkein luonnollisin ja turvallisin – kävely.

Kari Rouvali

Kuljettaja-liikenteen pahin riski

Varsinkin viime vuoden vakavat liikenneonnettomuudet saivat ihmiset keskustelemaan liikenteestä ja pohtimaan syitä onnettomuuksiin. Lehtien otsikoihin nousivat erityisesti nuorten aiheuttamat kolarit. Tapauksiin liittyi useasti alkoholi yhdistettynä huimiiin nopeuksiin. Myös viime joulun liikennekuolemat ovat liikkuneet monia. Näiden syynä monet pitävät liikkaita teitä. Mutta onko vika tiessä, kun auto joutuu vastaan tulijan kaistalle?

Uusia autoja suunniteltaessa keskitytään erityisesti turvallisuuteen. Tällaisen vaikutelman saa katsoessaan automainoksia. Ostajaehdokkaille yritetään antaa kuva mahdollisimman turvallisen autosta. Tässä vaiheessa monelta unohtuu, että turvallisuudesta vastaa pääasiallisesti auton kuljettaja, eikä oveen hitsattu turvapalkki. Monet autot ovat nykyään myös erittäin hiljaisia. Moottorin äänet ja rengasmelu ovat lähes olemattomia. Vain vaimea humina muistuttaa siitä, että ollaan autossa. Harhakuva turvallisuudesta luo tietoisuus auton varusteista. Nopeus tuntuu uusissa autoissa myös todellista pienemmältä. Nämä seikat joh-

tuvat siihen, että vauhti kasvaa, turvarusteiden merkitys katoaa ja ollaan taas lähtöasetelmissa. Myös jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden tilanne heikkenee huomattavasti.

Yksi autoiluun liittyvä mielenkiintoinen seikka on niin sanottu vauhtisokeus. Tämä tarkoittaa sitä, että nopeus tuntuu huomattavasti todellista pienemmältä. Ilmiön huomaa erityisesti silloin, kun pudottaa nopeutta moottoritien jälkeen taajamanopeuteen. 50 kilometrin vauhti tuntuu moottoritien jälkeen täysin nauttavaltalta. Tästä syystä havainnointikyky heikkenee. Myös reaktioaika pitenee, joten esimerkiksi tielle tuleva jalankulkija on vaarassa. Havainnointikyky heikkenee myös pitkiä matkoja ajattaessa. Tällöin ihminen ei keskity ajamiseen niin huolellisesti kuin esimerkiksi kaupunkiajossa ja jälleen altistutaan onnettomuuksille.

Viimeaikaiset keskustelut nuorten ajokortti-ian laskemisesta ovat pöyristyttäviä. Tällaisesta asiasta ei pitäisi edes keskustella. 16-vuotias ei ole vielä tarpeeksi kypsä liikkumaan liikenteessä autolla. Nuori ei vielä ole valmis otta-